[fjúžn] spravodaj 23/4–30/4

2015

PUCLE

TIP

S primátorom Bratislavy Ivom Nesrovnalom, ktorý prevzal záštitu nad 10. ročníkom festivalu, sa budete môcť stretnúť 30. apríla o 19:00 v KC Dunaj na diskusii Slovensko pre všetkých, na ktorej nám prezradí svoj „sen o krajine“.

Vážení priaznivci festivalu [fjúžn],
milí priatelia,

keď mi organizátori z Nadácie Milana Šimečku ponúkli možnosť zúčastniť sa na festivale a napísať pár slov do spravodaja, neváhal som ani minútu. Počas svojej profesionálnej kariéry som mal totiž možnosť žiť vo viacerých európskych aj svetových metropolách, kde som na vlastnej koži pocítil čaro multikulturalizmu. To sympatické tajomno inej kultúry, iných zvykov, tie ingrediencie, ktoré obohacujú náš európsky život vo všetkých jeho sférach – či už ide o umenie, šport, výchovu ale aj vieru. Inakosť v jednom celku, kde všetci rešpektujeme spoločné pravidlá, no zároveň vytvárame podmienky na rozvoj špecifického a jedinečného.

Multikulturalizmus zároveň nastavuje zrkadlo nášmu vnímaniu a empatii. Odborné analýzy poukazujú na to, že Slovensko zatiaľ skôr patrí ku krajinám, kde sa multikultúrne vedomie formuje postupne. Aj imigračná politika Slovenskej republiky je pomerne opatrná. A túto opatrnosť je cítiť aj v reálnom živote. Stačí porovnať napríklad Viedeň a Bratislavu. Z historického hľadiska máme veľa spoločného, najmä skúsesnosť mnohonárodnostného Rakúsko-Uhorska, avšak u našich susedov je predsa len vidieť o niečo väčšiu otvorenosť a ochotu prijímať kultúrnu a etnickú inakosť.

Budovanie tolerantného povedomia a otvorenej spoločnosti je beh na dlhé trate. Nezaobíde sa bez osobného vkladu ľudí, ktorí na pozíciách, ktoré im zverili voliči, svojím životným štýlom a hodnotami vyznávajú princípy národnostnej, rasovej a náboženskej tolerancie.

Aj z tohto dôvodu som rád, že môžem podporiť festival [fjúžn], ktorý zvyšuje povedomie o nových menšinách na Slovensku, prezentuje život cudzincov a informuje verejnosť o témach migrácie a multikulturalizmu. 10. ročník festivalu svedčí o tom, že sa organizátorom podarilo vytvoriť tradíciu, ktorá presahuje rámec Bratislavy a vysiela signál o Slovensku ako krajine, ktorá má potenciál pre šírenie ideí znášanlivosti a etnickej tolerancie. A za to im ďakujem.

Ivo Nesrovnal, primátor hlavného mesta SR Bratislavy

na úvod

Keď sme sa v Nadácii Milana Šimečku v roku 2006 rozhodli zapojiť do medzinárodnej iniciatívy Týždeň globálneho vzdelávania a pripraviť sériu menších vzdelávacích podujatí na Pedagogickej fakulte UK, nikto z nás netušil, do čoho tento nápad postupne prerastie. O rok neskôr už Týždeň nových menšín prenikol kultúrnymi podujatiami aj na verejnosť. Tak ako on každým rokom rástol, my sme sa postupne učili robiť kvalitný a atraktívny festival. Trúfame si povedať, že za uplynulých 10 rokov sa na ňom predstavila väčšina umelecky aktívnych cudzincov na Slovensku a mnohí aj z okolitých krajín. [fjúžn] však nie je len o zábave, ale i o zvyšovaní povedomia o migrácii a cudzincoch na Slovensku. Aj preto sa každý rok snažíme verejnosti ponúknuť rozmanitý program počnúc koncertami až po odborné diskusie.

Jubilejný ročník by mal byť špecifický. Aj preto sme si preň zvolili tému **pucle**, aby sme vám mohli priniesť čo najpestrejšiu mozaiku všetkého, čo súvisi s „našimi" cudzincami. Snažili sme sa do nej zaradiť jednak to najlepšie z minulých ročníkov, ako aj čo najviac rôznych pohľadov na migráciu.

V roku 2014 žilo na Slovensku 76.715 cudzincov s povolením na pobyt. To je 76.715 životných príbehov a 76.715 dielikov mozaiky slovenskej spoločnosti. Každý z tých príbehov je úplne iný a my vám chceme ponúknuť aspoň 10 z nich. Venus, Aron, Miriam, Illah, Addy, Miša, Ameer, Jürgen, Phuong a Carlos sa nenarodili na Slovensku. Každá a každý z nich pochádza z iného kúta sveta a k nám ich zaviali rôzne hry osudu. Rozhovory s nimi postune uverejní .týždeň na svojej internetovej stránke. Ich fotoportréty objektívom Petra Sita a krátke profily zároveň ilustrujú náš festivalový spravodaj. Stretnúť s niektorými z nich sa môžete aj vy **na otvorení jubilejného 10. ročníka festivalu a vernisáži výstavy [fjúžn] pucle, ktorá sa uskutoční 23. apríla o 17:00 v kaviarni TUTO** (Námestie SNP 25).

Prajeme vám príjemné čítanie a veľa [fjúžn] zážitkov!

10 statočných

Carlos Artur Sotelo Zumarán
49 rokov / Peru / majiteľ reštaurácie Casa Inka, turistický sprievodca / 30 rokov na Slovensku
— Život na Slovensku mi dal rodinu, priateľov a vzdelanie.
— Najviac ma na Slovensku štve zneužívanie moci.

Miriam Schmidt
38 rokov / USA / farárka luteránskej cirkvi / 3 roky na Slovensku
— Život na Slovensku je skvelý. Mám rada Bratislavu, jej kaviarne, ihriská, zaujímavých ľudí, verejnú dopravu a Vysoké Tatry cez prázdniny.
— Na Slovensku ma štvú zakorenené rodové stereotypy, podľa ktorých slovenské ženy – aj keď mnohé pracujú – sa majú samé starať o domácnosť a deti.

Miša Kapustin
35 rokov / Ukrajina / rabín / 1 rok na Slovensku
— Život na Slovensku mi dodal optimizmus.
— Najviac ma na Slovensku štve sovietske dedičstvo.

Aron „Mitu“ Tesfaye
29 rokov / Etiópia / tanečnica, choreografka, učiteľka tanca / 20 rokov na Slovensku
— Život na Slovensku je fajn, keď si aktívny.
— Najviac ma na Slovensku štve, že sa ľudia veľa sťažujú a málo konajú.

Illah van Oijen
33 rokov / fotografka, organizátorka trhov, kultúrna manažérka / Holandsko / 10 rokov na Slovensku
— Život na Slovensku je dobrodružstvo v duchu: „Ver v Boha, ale ostaň pripútaný.“
— Najviac ma na Slovensku štve nedôvera ľudí v samých seba a v druhých ľudí. A používanie slova „vybaviť“.

Ameer Mayyahi
28 rokov / podnikateľ / Irak / 8 rokov na Slovensku
— Život na Slovensku ma naučil, ako dokázať, že nič nie je nemožné.
— Najviac ma na Slovensku štvú ľudia s predsudkami, kvôli ktorým nedostanem šancu, aby ma spoznali.

Addy Akram
46 rokov / majiteľ jazykovej školy, konzulárny správca britského veľvyslanectva, mestský poslanec / Veľká Británia / 22 rokov na Slovensku
— Život na Slovensku mi priniesol veľa priateľstiev a zážitkov.
— Najviac ma na Slovensku štve nevyužitý potenciál.

Jürgen Rendl
33 rokov / kultúrny pracovník / Rakúsko / 9 rokov na Slovensku
— Život na Slovensku mi dáva odstup.
— Najviac ma na Slovensku štve výraz „kvalitný človek.“

Venus Jahanpour
48 rokov / zakladateľka a učiteľka v Brilliant Stars Kindergarten / Irán / 20 rokov na Slovensku
— Ľudia na Slovensku sú mierumilovní.
— Najviac ma na Slovensku štve, že ľudia často hovoria „nedá sa.“

Phuong Vo
46 rokov / podnikateľ, súdny tlmočník, prekladateľ / Vietnam / 27 rokov na Slovensku
— Život na Slovensku ma naučil mať rešpekt voči iným kultúram a ich zvykom.
— Najviac ma na Slovensku štve nespokojnosť ľudí s tým, čo majú (a často sa potom sťažujú).

Illah van Ojien: Odkedy som sa rozhodla tu ostať, necítila som sa sama ani sekundu

Patrí medzi najangažovanejších cudzincov a cudzinky na Slovensku. Odkedy sem prišla, nedá pokoj a stále niečo „rieši“. Bojovala proti billboardom, fotila miznúce miesta, oživuje zašlú tradíciu trhov. Aj preto sme s Illah „sfjúžnovali“ už pred niekoľkými rokmi. Na festivale sme krstili jej knihu o Košiciach, robila fotografické kurzy s utečencami v Rohovciach, servírovala s nami raňajky na cudzineckej polícii, zúčastnila sa viacerých diskusií. A keďže na Slovensku je rovnako dlho ako [fjúžn], rozhodli sme sa osláviť spoločné jubileum rozhovorom s ňou.

Čo ti urobilo v poslednej dobe najväčšiu radosť?

Mám silný zážitok z Barcelony, kde som sa za Starú tržnicu zúčastnila na konferencii o trhoch. Barcelona je mesto, kde má každá štvrť svoju tržnicu, po celom meste je ich dohromady 43. Mali sme možnosť navštíviť prestavbu Mercat de Sant Antoni, čo je obrovská, krásna budova z 19. storočia, ktorá je niečo ako veľké zastrešené námestie. Len pre predstavu, je asi osemkrát väčšia ako naša Stará tržnica. Našli pritom rímske pamiatky a keď som sa pýtala architekta rekonštrukcie, či to nejako ovplyvnilo rozpočet a časový harmonogram, s veľkým úsmevom mi povedal: „To nie je dobrá otázka, my vďaka tomu môžeme ukázať, že pod touto tržnicou bolo už za rímskych čias veľmi dôležité miesto a sme veľmi radi, že sme ho našli". Bol to naozaj silný zážitok, vidieť takýto nadšený prístup k veci.

Ľudia ťa vnímajú ako veselého človeka, považuješ sa sama za takú?

Dokážem čerpať energiu z pozitívnych príbehov. Ide o také malé radosti. Napríklad z toho, že dokážeš niekomu pomôcť. Raz som ešte v škole sedela v triede na hodine matematiky a zrazu som si všimla, že vonku vyšlo slnko a tak som na celú triedu zakričala: „Vonku svieti slnko!" Potom si zo mňa ešte dva roky spolužiaci robili srandu, ale ja som sa za to nikdy nehanbila. Keď vidím, že to, čo robím, má zmysel, mám v sebe neskutočnú energiu.

Čo malo na teba väčší vplyv – to že si z Holandska alebo že ste boli trocha nevšedná rodina?

Myslím, že oboje. Ja som mala veľmi netypickú a energickú mamu, ktorá nás podporovala a dávala nám veľký priestor na vlastný vývoj. Teraz, keď už mám aj ja dcéru, si začínam uvedomovať, že tých šestnásť rokov, čo som chodila do waldorfskej školy, ma ovplyvnilo asi najviac. Vždy som bola vďačná, že som nevyrastala v Amerike, aj keď som tam niekoľko rokov žila, pretože vzdelávacie možnosti v Holandsku sú oveľa bohatšie. Waldorfská škola je systém, v ktorom je v prvom rade dôležité, že každé dieťa je iné, a že úlohou rodičov a vychovávateľov je pomôcť objaviť dieťaťu svoj potenciál. Úžasné je, že človek v tomto systéme dostane veľké množstvo možností ako Homo universalis. Ja som tam napríklad vyrobila kladivo či obrovský drevený stôl, spievala som sólo v opere a so školským zborom aj po celom Holandsku, robila som geologické výskumy...

Je to špecifické len pre Holandsko?

Nie, ide o celosvetový systém. Ale ja som bola rada, že som mohla chodiť do školy v Holandsku, pretože tam tento systém podporuje aj štát a bol teda dostupný aj pre nás, rodinu z nižšej strednej triedy.

Takže by si to odporučila každému?

Každému nie, musí ti ten systém sadnúť. Zaujímavé je, že tu na Slovensku je walfdorfská škola občas vnímaná ako taká posledná možnosť, keď má človek povedzme veľmi problémové, prípadne hendikepované dieťa. Na týchto školách je úžasné, aké sú integrované. My sme mali v triede aj autistické deti, aj jedno s Downovým syndrómom. To ťa naučí veľa. Od nich sa môžeš veľa naučiť.

A aké sú bežné školy v Holandsku?

Samozrejme, sú progresívnejšie ako tu.

Spomenula si tému inakosti. Uvedomovala si si aj v detstve svoju inakosť? Stretla si sa povedzme so šikanou?

Ja som bola v detstve dosť šikanovaná práve preto, že som sa neprispôsobovala tomu, čo odo mňa ľudia očakávali. V puberte som trebárs nehrala hru „som puberťák a všetko je mi jedno ", ktoré hrali všetci okolo mňa.

Mala si teda pocit nepochopenia, alebo si to brala skôr ako výhodu?

Bol to akýsi pocit nepochopenia. Ale spomínam si na jednu úlohu, ktorú sme dostali v poslednom ročníku. Mali sme napísať o negatívnej skúsenosti, ktorá nám priniesla niečo pozitívne. Ja som napísala list jednému chalanovi, ktorý ma najviac šikanoval. V tom liste som sa mu poďakovala za to, že bol na mňa taký zlý, pretože vďaka nemu som sa stala oveľa silnejšou tým, že som si uvedomila, kto vlastne som. Keď som to čítala, on bol v triede a najlepšie bolo, že sme sa neskôr stali veľmi dobrými kamarátmi. Je málo spolužiakov, s ktorými som v kontakte, ale on je jedným z nich.

Verejne si asi najviac vnímaná ako umelkyňa, komunitná organizátorka a aktivistka. Čo z toho si bola už aj v Holandsku a čím si sa stala až tu na Slovensku?

Možno jediná nová „nálepka" je aktivistka. Keď som bola mladá, mala som viacero takých fáz. Venovala som sa hlavne hudbe, hrala som od ôsmich rokov na violončelo. V deviatich som hrala na ulici a zarobila si „strašné" peniaze (smiech). Neskôr som veľa písala, získala som aj nejaké študentské národné literárne ceny. To je vlastne taká moja vlastnosť, že vždy, keď niečo začnem, tak si to nenechávam pre seba, ale idem s tým von.

Ako si objavila fotenie?

Môj dedo žije v USA a teda som s ním nevyrastala. Keď som mala pätnásť, išli sme za ním. On sa ma vtedy spýtal: „Illah, čo pre teba môžem urobiť?" Keďže bol fotograf a šperkár, povedala som mu, že sa chcem naučiť fotiť. Zobral ma do nejakého kláštora v San Franciscu, a keď si potom prezeral vyvolané fotky, povedal mi, nech idem domov a čo najviac fotím.

Bola fotografia pre teba láska na prvý pohľad?

Áno! Keď som sa potom vrátila domov, išla som fotiť brata do parku. Každá jedna fotka na tom 24-snímkovom filme bola nádherná, čo do techniky aj atmosférou. Keď som ich dala vyvolať, tak mi pán vo fotolabe priniesol veľké výtlačky tých fotiek, za ktoré som ani nemusela zaplatiť, pretože z nich bol úplne hotový. Asi o týždeň mi dal kľúče od svojho bytu, kde mal tmavú komoru, aby som si mohla po škole vyvolávať fotky. Dopadlo to tak, že ja som dnes fotografka a môj brat je profesionálny model a žije v New Yorku (smiech).

Poďme na Slovensko. Kedy si sem prišla a prečo?

Prisťahovala som sa pred desiatimi rokmi. Bola som vtedy frustrovaná z Holandska. Udiali sa tam v tom čase emotívne a politické vraždy rôznych umelcov, ako Theo van Gogh. Atmosféra multikultúrnej krajiny sa zrazu zmenila. Tá multikultúrnosť sa nám zdala ako časovaná bomba a že tolerancia bola doposiaľ len akoby povrchná. Cítila som vtedy v sebe taký hnev, že som začala chodiť na box. Môj vtedajší priateľ dostal ponuku práce v Bratislave, tak som sa rozhodla odísť s ním.

Čo si vedela o Slovensku?

Keď som sa presťahovala na Slovensko, tak som medzi mojimi vecami našla leporelo pohľadníc zo Spišského hradu. Mala som ho od jedenástich rokov – precestovali sme vtedy s rodičmi celé Československo.

Takže si si aj niečo pamätala, nebála si sa Slovenska...

Pamätala som si slová maslo, mäso a ženy (smiech).

Aké máš spomienky na prvý kontakt s Bratislavou?

Celú noc sme šoférovali a skončili sme na Námestí SNP pred obchodným domom Dunaj. Keď som vystúpila, videla som okolo seba veľa reklamy a mala som pocit, že to je taký čudný priestor. Napadlo mi, že to je ako v New Yorku (smiech). Najskôr sme bývali na Palisádach a môj prvý kamarát bol desaťročný Cigán, ktorý vedel perfektne po anglicky a hral na husle. Volal sa Rony, natočila som o ňom aj film na VŠVÚ. Chodili sme s ním do Artfora požičiavať si jazzové CD, ktoré sme potom púšťali v krčme jeho rodičov. Tam som stretla aj svojho druhého slovenského kamaráta, Jakuba Kratochvíla.

Boli začiatky na Slovensku ťažké?

Prvý rok bol ťažký, mala som aj „depky". Málokto mal odvahu sa so mnou rozprávať. V zime bola strašná tma, čo som veľmi zle znášala. Ani na VŠVÚ to nebolo ľahké. Vadilo mi, že nemajú špeciálny program pre Erazmus študentov. Tak som potom asi rok organizovala privítania pre zahraničných študentov. Po asi polroku prišiel zlom. Hľadala som akoby svoj "hlas". Tým, že som prišla do cudzej krajiny, musela som nájsť štýl, ktorým môžem rozprávať o tom, čo vidím. Mojím cieľom bolo dokumentovať zmeny v novej krajine Európskej únie. Takže som prvý polrok nosila so sebou aj tri fotoaparáty – digitál, jeden s čiernobielym filmom a jeden s farebným, pretože som nevedela, ako o tom rozprávať. Potom som sa na Mesiaci fotografie stretla s jedným holandským kurátorom, ktorý mi povedal: „Prečo fotíš na vidieku, keď priamo pod tvojimi oknami sa dejú najväčšie zmeny? Toto foť!" A o deväť mesiacov som vydala knihu o Bratislave. Vtedy som začala vnímať napríklad stavebný boom. Že začali miznúť pamiatky zo dňa na deň, že to nie je proces, ku ktorému by mali ľudia čo povedať. Jeden deň si nedáš pozor a zrazu tam ten kláštor nie je... Ako napríklad v Žiline, kde behom noci zmizli Farské schody. Takže som si uvedomila, že práve toto môžem robiť – dokumentovať tie veci také, aké sú.

Bol nejaký moment, kedy si sa rozhodla, že sa tu definitívne usadíš alebo si skôr každý rok zvažovala či ostať?

Mala som pôvodne odísť do Rumunska, avšak zrušila som to. Mala som pocit, že som tu nedokončila veci. Ale bolo to také otvorené rozhodnutie. Odkedy som sa však rozhodla ostať, tak som sa necítila sama ani sekundu.

Aký je život cudzinca na Slovensku?

Cudzinci, ktorých som stretávala prvý rok a pol, boli skôr takí pozorovatelia. Vedeli, že sú tu len na určitý čas a nevybudovali si nejaký hlbší vzťah s inými ľuďmi alebo s miestnou kultúrou. Toto mne práve nesedelo. Potom sú teda cudzinci ako ja, ktorí tu nájdu niečo zmysluplné alebo sa zaľúbia a postupne sa tu usadia. Väčšina Holanďanov, ktorých tu poznám, si tu našli nový životný štýl a rodinu a veľmi si to vážia.

Vieš aká veľká je komunita Holanďanov na Slovensku?

Pár stoviek ľudí.

Bratislava sa snaží byť kozmopolitným mestom. Myslíš, že sa v tomto vyrovná väčším európskym mestám?

Myslím, že odkedy som sem prišla, sa Bratislava veľmi zmenila. Ale nemyslím si, že je kozmopolitným mestom.

Čo je taká najväčšia bolesť cudzinca na Slovensku? Čo ťa dokáže naštvať?

Najhorší moment pre každého cudzinca je návšteva cudzineckej polície. Poznám iba bratislavskú, ale to je naozaj utrpenie. Ja mám šťastie, že sa tam musím hlásiť len raz za pár rokov, ale viem, že napríklad Američania sa hlásia každý rok. Prístup, ktorý majú ľudia na tomto úrade je až neľudský. Nepomôžu a je to celé zle zorganizované. Nemáš šancu sa vopred dostať k informáciám, čakáš tam šesť hodín a keď sa dostaneš k okienku, pošlú ťa naspäť. Samozrejme, iba po slovensky a ani nevieš prečo. Podľa mňa je to zbytočný stres. Keď sme sem prišli, tiež ma dosť trápilo, že sa tu nedali zohnať kvalitné potraviny. Nechápala som, prečo tu napríklad nie sú malé obchody či pekárne.

Ty si prišla z demokratického sveta do postkomunistickej krajiny. Porozumela si počas tých desiatich rokov „slovenskej duši"?

Áno, ale nedokážem tie bariéry akceptovať. Dá sa tomu rozumieť v racionálnej rovine, možno aj v emocionálnej. To, čomu ja dobre rozumiem, sú práve aktivity pre TRH PIAC MARKT v Starej tržnici. Tam vidím, že sa malí podnikatelia, remeselníci, rodinné podniky začínajú rozvíjať. Robia aktivity tak, ako to cítia. Vidím ich cestu, ich malé úspechy a ako im my dávame zmysel, pretože nájdu svoje miesto či svoj hlas a tiež isté finančné zabezpečenie. Toto sa ma veľmi dotýka. My s kolegyňami zo Starej tržnice máme často slzy v očiach, keď počujeme nejaký milý príbeh, pretože je naozaj krásne vidieť, že tí ľudia si tam uvedomia, že sa to dá.

Stáva si ti ešte aj dnes, že ťa dokáže niečo na Slovensku šokovať?

Nemôžem povedať, že ľudia ako pán Široký ma nedokážu šokovať (smiech).

Vnímaš napríklad mieru korupcie a klientelizmu na Slovensku viac ako v Holandsku?

Pred tromi týždňami sa v Holandsku objavili isté pochybnosti o nejakom kontrakte spred piatich rokov a členovia holandskej liberálnej strany priznali verejne, že to nebolo správne a odstúpili. Pritom boli dvadsaťpäť rokov v politike. Alebo iný príklad – v Holandsku dostávajú bankári obrovské bonusy a vtedy sa v Holandsku zvyknú konať hromadné akcie, kedy občania týmto bankárom píšu tisíce mailov, aby tieto bonusy odmietli.

Aké boli tvoje pracovné začiatky na Slovensku?

Chvíľu som učila angličtinu, ale to bola katastrofa. Potom som chodila fotiť do Holandska, aby som si niečo zarobila. Pomáhala som aj na VŠVÚ Erazmus študentom. Neskôr som sa začala venovať hlavne fotografii a našla som si spôsob, ktorý mi dával zmysel tým, že som robila aj sprievodné aktivity ako výstavy, diskusie. V tomto formáte sme napríklad spravili aj cyklojazda po Slovensku. To viedlo neskôr k spolupráci s projektom Mestské zásahy. Cez tieto aktivity som sa spoznala s kopou ľudí, čo neskôr vyústilo až do do spolupráce s o.z. PUNKT na Dobrom trhu, či s Nadáciou Milana Šimečku na knihe o Košiciach, alebo so Stanicou a Mulicou na projekte o Žiline.

Ako vznikol nápad fotiť metropolu východu?

Do Košíc ma priviedol jeden zážitok z čias, keď som bola ešte teenager a navštívila som Portugalsko. Tam som spoznala ľudí v Porto a v Lisabone a zistila som, že medzi dvoma mestami, ktoré sú na opačných koncoch krajiny, môže vzniknúť taký čudný vzťah, ovplyvnený hlavne rivalitou. A to som si po rokoch všimla aj na vzťahu Bratislavy a Košíc. Po čase som si uvedomila, že v Bratislave už nie som outsider, ktorý má čerstvý pohľad na veci. Chýbala mi možnosť pozerať sa na nové prostredie bez toho, že si v ňom nejako zainteresovaný. Vtedy mi napadlo robiť projekt o Košiciach v čase, kedy sa uchádzali o titul Európske hlavné mesto kultúry. Vycítila som, že sa tam budú diať veľké zmeny. Začala som teda hľadať tie miesta, kde som predpokladala, že sa udejú zmeny.

Ako na teba Košice zapôsobili?

Ja som sa do nich hlboko zamilovala. Vždy, keď si na to spomeniem, mám veľmi príjemný, hrejivý pocit. Spoznala som tam ľudí, ktorí sú pre mňa zdrojom radosti. Neviem, v čom to je, ale Košice sú naozaj „dzivé". Tam som zažila to, čo sa hovorieva o Slovensku, že je to veľmi srdečná krajina. Z profesného hľadiska bola napríklad moja výstava v Make Up Gallery úplne najlepšia!

Tvoji fanúšikovia sa už isto tešia na tretiu knihu, o čom bude?

Už čoskoro, 21. apríla budem prezentovať moju tretiu knihu, ktorá má len dva výtlačky. Ide o kolekciu fotiek o Žiline, ktoré som spravila za posledné tri roky. Jedna z nich bude v Artfore a druhá na Stanici a ľudia do nich budú môcť ku každej fotke napísať, čo na nej vidia. Zistila som totiž, že najzaujímavejšie nie sú moje samotné fotky, ale príbehy, ktoré sú v nich ukryté.

Čo ťa zamestnáva dnes? Čomu venuješ najviac času?

Najviac času mi zaberá práca v Aliancii Stará Tržnica, oživenie potravinových a komunitných trhov. Stále sa venujem aj Dobrému trhu. Na máj tiež pripravujem so Židovským komunitným múzeom v Bratislave výstavu. Fotím v Petržalke na miestach, kde boli počas vojny pracovné tábory. Projekt sa volá Engerau – iný príbeh Petržalky. Bude tam množstvo historických informácií, ktoré doteraz neboli preložené do slovenčiny, ale sú dobre zdokumentované v Rakúsku.

V niektorom rozhovore si povedala, že ulica by mala byť pre všetkých. Myslíš, že sa verejný priestor stal počas tých desiatich rokov, čo tu žiješ, otvorenejší pre ľudí?

Myslím, že sa to zmenilo. Jeden rozmer je však „fyzická" ulica a druhý je „mentálny" alebo „sociálny". Myslím, že ten mentálny a sociálny rozmer sa zlepšuje rýchlejšie.

O desať rokov budeme mať 20. ročník festivalu [fjúžn]. Čo by sa za tých desať rokov malo stať, aby si bola spokojná? Budeš tu ešte?

O desať rokov bude mať moja dcéra 14 rokov. Dúfam, že bude chodiť do školy s radosťou a že nájde priestor na rozvíjanie toho, čo má v sebe. Dúfam, že to bude na Slovensku.

TXT
Laco Oravec, Michal Valach

AIC – Asia Info Centre & Internationals Bratislava

AIC – Asia Info Centre

Pod názvom Asia Info Centre nájdete know-how, energiu a obrovský potenciál ľudí, ktorých spoločným cieľom je zblížiť región strednej Európy a dynamicky rastúcej východnej Ázie. Veríme, že vzdelávanie, praktická skúsenosť, vzájomné interakcie a zdieľanie spoločných hodnôt sú prvým krokom pre dosiahnutie tohto cieľa.

Od roku 2010 bolo občianske združenie Ázijské Info Centrum CSR aktivitou firmy N-Partner Group, ktorá aktívne obchoduje s Áziou, pomáha tuzemským firmám presadiť sa v Ázii a zahraničným investorom v strednej Európe. Rozhodli sme sa aj takýmto spôsobom prispieť k zvýšeniu životnej úrovne na Slovensku. AIC tu zohrávalo dôležitú úlohu akéhosi centra rozvoja ľudského potenciálu.

Dnes sa AIC nachádza na pozícii jednotky medzi organizáciami, ktoré svojim študentom ponúkajú kvalitné vzdelanie a budúcnosť, pričom nadobudnuté vedomosti môžu upevniť a využiť v praxi. Naším cieľom do budúcnosti je povýšiť status jazykovej školy AIC na úroveň medzinárodne uznávaného inštitútu, ktorý v spolupráci s renomovanými univerzitami bude prevádzkovať špeciálny študijný odbor za účelom širšieho nadviazania vzťahov s trhmi východnej Ázie. Prostredníctvom nedávno zahájených programov work&study chceme našim najlepším študentom ponúknuť možnosť praxe či stáže priamo v renomovaných ázijských spoločnostiach. Veríme, že takáto spolupráca prinesie okrem ekonomických výhod aj zvýšenie tolerancie k rozmanitosti ľudských rás a kultúr, ktoré sa už nachádzajú i na Slovensku. Miesto strachu si z nich môžeme zobrať to dobré, to čo rozvinie naše vedomie a naučí nás byť lepšími bytosťami – poznanie.

AIC v rámci PR dáva priestor aktivistom a dobrovoľníkom ako aj partnerským inštitúciám osloviť našu komunitu a pozvať ich na podujatia, ktoré tematicky súvisia s Áziou. Organizujeme aj vlastné akcie a jednou z nich bude aj Ázijský deň na festivale [fjúžn]. O našich aktivitách a ponuke služieb sa dozviete viac na www.asiainfo.sk.

← TIP

[fjúžn] na Dobrom trhu

S Illah sa môžete stretnúť aj počas festivalu. Spoločne s kamarátkou Barbarou organizuje už niekoľko rokov Dobrý trh. Ten najbližší sa uskutoční 25. apríla na Jakubovom námestí a [fjúžn] naň pripravil až dve multikulti aktivity. Príďte „spomaliť" do Ázijskej zóny a zažite ukážky východných bojových umení, kimono show a maľovanie na tvár i telo, K-popové tanečné predstavenie. Vyskúšať môžete aj workshop kaligrafie, tradičné čínske cvičenia pre telo a myseľ, thajské masáže, ochutnávky rôznych orientálnych pochutín a ďalšie exotické prekvapenia. Na [fjúžn] pre najmenších sa zas môžu tešiť všetky deti od 4 do 8 rokov v čase od 14:00 do 16:00.

Internationals Bratislava

Organizácia Internationals Bratislava spája ľudí z rôznych končín sveta žijúcich v Bratislave bez ohľadu na ich pôvod. Podporuje ich sieťovanie, spoluprácu a interkultúrnu výmenu. Jej cieľom je prepájať kultúry a pomáhať vytvárať priateľstvá. Doposiaľ spojila ľudí z viac ako 110 krajín a tento počet neustále rastie.

Služby ktoré poskytuje nie sú informačné, ale skôr spoločenské – organizovanie párty, stretnutí a výletov pre cudzincov i „domácich" z Bratislavy bez ohľadu na národnosť a vek. Pre zábavu, kvalitné trávanie času a spoznávanie krás Bratislavy a Slovenska.

Organizácia bola založená samotnými migrantmi pre medzinárodnú komunitu čerpajúc zo skúseností samotných cudzincov žijúcich tu a zažívajúcich tunajšiu kultúru. Dokáže tak poskytovať tipy pre nočný život, návštevy prírody či iné aktivity.

Za účelom socializácie organizuje párty, výlety a workshopy. Pravidelné diskotéky boli jednou z prvých akcií Internationals Bratislava a pritiahli zatiaľ najviac záujmu. Aby nebola núdza o zábavu, majú tieto žúry aj rôzne tematické zameranie ako napríklad halloweenská, havajská, semaforová, fúzová.

TIP

Internationals Bratislava pripravila pre náš festival až dve podujatia. Už vo štvrtok 23.4. sa v The Club Bratislava (Rybné námestie 1) uskutoční ďalšia z pravidelných diskoték pre všetkých cudzincov a cudzincofilov. V stredu 29.4. sa v kaviarni TUTO (Námestie SNP 25) bude konať workshop pre tých, čo k nám domigrovali len nedávno. Ostrieľaní cudzinci účastníkom vysvetlia, ako to v tej našej gubernii chodí...

Počas výletov zas možno spoznávať nie len krásy Slovenska, ale aj okolitých krajín. Účastníci sa zároveň dozvedajú základné fakty o histórii a atrakciách tej-ktorej navštívenej oblasti či majú možnosť degustovať miestne víno.

Raz štvrťročne sa konajú aj tvorivé workshopy pre ženy pod vedením skúsených lektoriek, či už ide o výrobu šperkov, prípravu vianočných dekorácií alebo karnevalových masiek.

Novou aktivitou v ponuke bude workshop pre čerstvých migrantov pod názvom Welcome to Slovakia. Prvý sa uskutoční v spolupráci s festivalom [fjúžn]. Prihlásení účastníci získajú tipy ako sa rýchlo a pohodlne „usadiť" v Bratislave, ako aj praktické informácie o možnostiach ubytovania či dostupných službách pre cudzincov.

Internationals Bratislava založila v roku 2013 Maria Hrvatić z Chorvátska. Maria prišla na Slovensko v roku 2010 za prácou v IBM. Vďaka rozmachu tejto komunitnej organizácie z firmy odišla a dnes sa naplno a s láskou venuje iba Internationals Bratislava.

Ak máte záujem zapojiť sa do tejto medzinárodnej komunity, nájsť si nových priateľov a zlepšiť svoj kultúrny život, či získať viac informácii o spomínaných podujatiach, navštívte stránku www.internationals.sk, prihláste sa na odoberanie spravodaja na info@internationals.sk alebo ich lajknite na Facebooku – Internationals Bratislava.

Z denníkov utečencov...

Denník predstavuje osobnú výpoveď človeka, názory, myšlienky či pocity, ktoré bývajú v každodennom živote skryté a nevypovedané. V nasledujúcom texte vám prinášame úryvky z denníkov,[1] ktoré si počas šiestich mesiacov viedlo osem domácností utečencov – jednotlivcov či rodín, ktorí sa líšili vekom, krajinou pôvodu a dĺžkou pobytu na Slovensku. Výňatky z denníkov vám priblížia subjektívny pohľad a príbehy ľudí, ktorí u nás získali medzinárodnú ochranu (azyl alebo doplnkovú ochranu). V nich zaznamenali nielen to, čo prežili, ale poodhalili aj každodennosť svojich životov na Slovensku. Sami sa tak stali spisovateľmi, rozprávačmi svojho príbehu.

na úteku

TIP

Najbláznivejšia utečenecká kapela široko-ďaleko *Allstar Refjúdží Band* z Prahy sa vám predstaví v KC Dunaj na záver festivalu v rámci už tradičného [fjúžn] na úteku (30.4. o 20:00).

Štvrtok, 2. október 2014
Sonam

Môj život je plný radosti a aj utrpenia. Keď otvorím oči, vidím moju rodinu v krvi. Ostala som z celej dvanásťčlennej rodiny len ja a žena, ktorá stratila všetkých. Všetky deti, okrem mňa jedinej. Áno, moja matka. Z celej našej veľkej rodiny sme ostali len my dve.

Streda, 8. október 2014
Swapna

Pred rokmi sa mi narodila dcéra. V tú noc, keď bolo dvanásť hodín, ozývali sa výbuchy. Neviem ako som prežila tú hrôzu. Nemôžem ani vysvetliť, ako som tú noc prežila. My sme videli toľko hrozných vecí, toľko smrti, toľko zranených ľudí, detí v nemocnici. Bože milostivý, mne je tak ťažko na toto všetko spomínať. Ide mi srdce vyskočiť a ruky sa mi trasú. Potom sa musím upokojiť a pokračovať.

Sobota, 11. október 2014
Minaxi

Prišli sme na Slovensko a tu nás chytili policajti. Boli sme v tábore mesiac, potom nás presťahovali do iného. Mesačne nám dávali 50€. Chodievali sme na raňajky a obedy. Na večeru nám dali len chleba. Nezobrali mi deti do školy, pretože sme mali len doplnkovú ochranu. Bývali sme v ubytovni. Preto sme ušli ďalej, aby sa moje deti vzdelávali. Tam sme bývali niekoľko mesiacov. Moje deti chodili do školy, naučili sa pekne hovoriť. Mesačne nám dávali dosť peňazí na život. Boli sme šťastní. Bohužiaľ nás Slovensko chcelo naspäť. A tak nás deportovali sem. Opäť sme sa vrátili do tábora, kde sa k nám správali zle. Bývali sme tam dva mesiace. Potom nás presťahovali. Najprv moje deti zas nezobrali do školy, potom sa to však našťastie podarilo.

Pondelok, 13. október 2014
Minaxi

Skoro ráno, o 6:00 môj muž šiel von. Ja som varila obed pre deti. Potom som šla do školy... Zašla som za triednou učiteľkou a opýtala sa, ako sa učia moje deti. Učiteľka povedala, že sú veľmi šikovné a poslušné. Moja dcéra dostala jednotku s hviezdičkou z čítania. Veľmi som sa tešila.

Piatok, 21. november 2014
Ieva

Môj syn sa narodil na Slovensku. Teraz má tri roky. Teším sa, že moje deti chodia do škôlky a školy. Vedia už veľmi dobre po slovensky.

Streda, 10. december 2014
Sonam

Slováci sú veľmi dobrí ľudia. Ja tu žijem dlhšie... A ešte som nezažila žiadnu negatívnu skúsenosť. Správali sa k nám dobre. Ale nie všetci, niektorí, keď počuli, že som moslimka, boli vystrašení. Myslia si, že islam je teroristické náboženstvo. Chcem sa naučiť jazyk a chcem im vysvetliť, že islam nie je náboženstvo vojny. Význam slova islam je mier. A keď je názvom náboženstva mier, ako môže byť jeho nasledovník teroristom? Toto všetko je politika, pretože existuje nejaká skupina militantov, ktorí bojujú v mene islamu. A zabíjajú nevinných ľudí. Ale oni nie sú moslimovia, oni chcú poškvrniť meno islamu. Títo ľudia nemajú žiadne náboženstvo.

Piatok, 19. december 2014
Raviv

V decembri začala vianočná atmosféra. Chodil som na vianočné trhy, ochutnal som slovenské dobroty. Vtedy som pocítil, že sme všetci rovnakí. Že tu bývame a sme veselí. Zorganizoval som romantickú večeru pre frajerku, ktorá bola prekvapená. Mal som krásny večer. Vždy som veselý, keď urobím niečo pre ľudí, ktorých mám rád a oni sú z toho šťastní. Vtedy mám úžasný pocit. Tešil som sa na Vianoce, lebo môj kamarát a bývalý spolužiak ma pozval k nemu domov, k jeho rodine.

Pondelok, 22. december 2014
Ieva

Počas posledných dvoch mesiacov sme čelili viacerým problémom. Nemohli sme kúpiť našim deťom darčeky. Nemôžeme si to dovoliť. My by sme aj chceli, aby naše deti mali darčeky ako iné deti, ale nemali sme peniaze, pretože sme museli zaplatiť zálohu za byt.

Pondelok, 12. január 2015
Sonam

Mám rôzne zdravotné problémy. Nemôžem kvôli tomu teraz ani pracovať. Ale ja naozaj veľmi chcem prácu. A môj najväčší problém, kvôli ktorému nemám prácu, je jazyk. Slovenský jazyk je veľmi náročný. Učím sa, ale je to pre mňa veľmi ťažké. Mám pocit, ako keby bola moja pamäť už plná. Ale potom, keď idem niekam von a vidím ľudí, cítim sa hneď lepšie. Ľudia na Slovensku sú veľmi milí. A vždy, keď sa vrátim domov, pocítim obrovskú zodpovednosť. Zodpovednosť za rodinu a za moje deti. Je veľmi náročné v krajine ako Slovensko zabezpečiť deťom jedlo, ubytovanie a všetko ostatné. Mám na mysli hlavne financie. Pretože na Slovensku sú skvelí ľudia, avšak problémom je práca. A keď ju aj náhodou nájdete, príjem je taký nízky, že môže stačiť iba malej rodine. A pod malou rodinou myslím dve, maximálne tri osoby.

Nedeľa, 25. január 2015
Raviv

Január bol ťažký v práci. Celý mesiac bol negatívny. Cítil som sa utlačený, nevítaný. Cítil som beznádej. A to len kvôli tomu, že som sa narodil v cudzej krajine a volám sa tak, ako sa volám. Nemôžem byť so ženou, do ktorej som sa zaľúbil, ani sa s ňou stretávať. Jej rodina ma ani nechce spoznať. Cítil som sa zle a nemal som nikoho, komu by som sa posťažoval. Našiel som si dvoch priateľov a to je ceruzka a papier. Začal som kresliť obrázok ženy, ktorá mi učarovala.

na úteku

Štvrtok, 5. február 2015
Ieva
Máme jeden veľký strach – strach o naše dokumenty. My ešte stále nemáme trvalé dokumenty na Slovensku. Sme v strese, či budúci rok ich dostaneme alebo nie, a či tu budeme môcť zostať alebo nás vezmú preč. Kedykoľvek pozeráme správy o našej krajine a situácii v nej, myslím na tvár mojej matky. Je stará a ostala tam. Neviem, čo s ňou bude, keďže som bola jediná, ktorá sa o ňu mohla postarať. A teraz naozaj neviem, či bude schopná čeliť situácii v našej krajine a každodennému bombardovaniu. Už je to viac ako šesť rokov, čo som nevidela moju mamu a neviem, ako sa má. Veľmi mi chýba. Neviem, či ju ešte vôbec niekedy uvidím.

Streda, 11. február 2015
Galina
Dnes ráno som sa zobudila s myšlienkou, že urobím to, čo ma robí šťastnou. Veľmi rada kreslím a maľujem. Už od detstva si pamätám, že od základnej školy som trávila veľa času kreslením. Bohužiaľ postupne som sa tomu prestala venovať. Až po príchode na Slovensko som zase dostala inšpiráciu. Avšak som nemala dosť času sa tomu venovať. A teraz, keďže som doma na PN, som s tým trochu začala.

Štvrtok, 12. február 2015
Sonam
Je zaujímavé, že Slovensko je pre imigrantov ako ťažký a nútený pochod. Nie krajina na život. Ak niekto chce opustiť svoj štát, musí všetko predať, aby mal dostatok peňazí na zaplatenie za cestu do Európy. Keď sem však príde, vidí, že tu je život ťažší. Každý odišiel z krajiny kvôli vojne. A keď sú tu, musia opäť utekať, ale už z iných príčin. Finančné problémy a práca. Ja ale nechcem odísť do inej krajiny, pre mňa je dôležité vzdelanie mojich detí. Preto tu zostávam...

Piatok, 27. február 2015
Raviv
Predsudky vždy boli a budú... Snažím sa zabudnúť, odkiaľ som, ale ľudia sa stále budú pýtať, čo robím na Slovensku? Prečo si tu? Neviem, čo mám ešte spraviť, aby nás ľudia nedávali do jedného vreca.

Nedeľa, 1. marec 2015
Sonam
Pokračujeme v žití svojho života. A snažíme sa najlepšie, ako vieme, aby bolo lepšie. Aj počasie sa zmenilo. Toto ročné obdobie prinieslo prekrásny deň. Počas týchto slnečných dní sa cítim voľajako lepšie ako predtým.

Štvrtok, 12. mare 2015
Natalia
Potom som mala veľkú radosť, keď som dostala predvolanie na 1-izbový byt. Na ten deň nikdy nezabudnem. Nech už sa nemusím dvatdsiatydruhýkrát sťahovať. Nech už mám pokoj. Áno, celý svet je v nepokoji, ale keď máš kde bývať, v kútiku srdca sa raduješ, že ešte stále sú dobrí ľudia ochotníi pomôcť.

Piatok, 20. marec 2015
Sonam
Teraz už, keď sa vyberiem niekam von, už nemávam pocity, že som tu cudzincom. Stávam sa totiž čoaz viac súčasťou tejto spoločnosti. Aj ľudia zo Slovenska bojujú o prežitie a za rozvoj ich vlastnej krajiny. Mám preto záujem ostať tu a pokúsiť sa tu žiť.

Tieto úryvky boli zaznamenané v rámci projektu Tajomstvá z denníkov migrantov na okraji: viac inklúzie pre ľudí s medzinárodnou ochranou[2], ktorý reaguje na pretrvávajúce bariéry a problematickú participáciu migrantov s udelenou medzinárodnou ochranou v spoločnosti. S podporou Nadácie otvorenej spoločnosti a Finančného mechanizmu EHP 2009 – 2014 (www.eeagrants.org) ho v období od septembra 2014 do júna 2015 realizuje Inštitút pre verejné otázky.

TXT
Martina Sekulová,
Miroslava Hlinčíková
Inštitút pre verejné otázky

---

[1] Výňatky z denníkov boli štylisticky a jazykovo upravené a v niekoľkých prípadoch preložené z anglického do slovenského jazyka. Všetky identifikačné údaje sú anonymizované a krstné mená sú fiktívne.

[2] Viac informácií o projekte nájdete na http://www.ivo.sk/7686/sk/projekty/tajomstva-z-dennikov-migrantov-na-okraji-viac-inkluzie-pre-ludi-s-medzinarodnou-ochranou

Dominik Tatarka: Prútené kreslá / *úryvok*

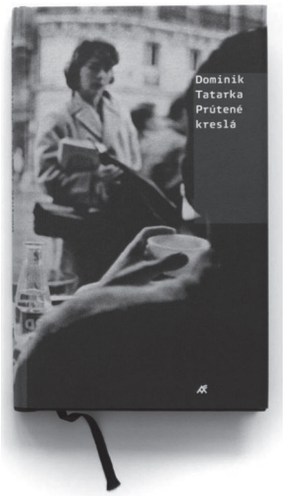

TIP

Téma emigrácie sa často objavuje aj v literatúre. Jeden z našich najrázovitejších spisovateľov, Dominik Tatarka, spracoval svoju osobnú skúsenosť zo štúdií na parížskej Sorbonne v pohnutých predvojnových časoch v novele Prútené kreslá. Pred pár rokmi vyšla vo vydavateľstve Artforum, ktoré je jedným z partnerov nášho festivalu.

Náznakom, ktoré som vypočul, mohol som rozumieť iba tak, že kdesi tamhore, na patričných miestach, sa ešte stále o mne rozhoduje, či ma možno ešte považovať za vítanú osobu. Čo keď na patričných miestach rozhodnú ináč? Nevítaná osoba zbalí zvršky a stratí sa. To som vedel. I to som vedel, že moja sladká Francia v koncentračných táboroch drží bojovníkov zo Španielska, medzi nimi aj našich krajanov, ktorí v dobrej nádeji ustúpili na francúzsku pôdu. Preto bude rozumné, keď sa podľa toho zariadim.

Ak sa človek nechce sám v sebe vystavovať zbytočným otrasom sklamania, áno, má byť rozumný. A byť rozumný v tom čase znamenalo, že si človek nemá pestovať nijaké súkromné ani obecné ilúzie. Má sa duševne prichystať na všeobecnú zradu, všeobecný krach všetkého, na čo sa vedome či nevedomky spoliehal. Nekonečné rozhovory, ktoré sme viedli medzi sebou po večeroch, vyúsťovali v takúto zásadu. Tú mi potvrdila polícia. Daniela i všetci moji vrstovníci rôznych národností sa zhodovali v pocite: Nič dobrého nás nečaká. Boli sme ako deti, ktoré majú vstúpiť do temného lesa.

Keď si to vopred povieme, budeme sa menej báť toho, čo nás iste zhltne. Tak nás nič neprekvapí, zachováme si aspoň akúsi osobnú dôstojnosť. Nič iné a nič viac sa v tom čase nedalo zachraňovať, ako sa ukazovalo.

Nadlávil som napochytre svoje zvršky do kufrov. A čakal. Prestal som chodiť na prednášky. Ako splašený kôň pobiehal som po Paríži. Od svitu do mrku sa obzeral, snažil sa vryť si všetko do pamäti. Či som sledoval smetiarov, či mliekarov roznášať mlieko a či som v Luxembourskej záhrade hľadel na chlapča, ako si na niti púšťa plachetnicu v bazéne, prikazoval som si zapamätať to všetko. A tak mi dodnes z tých čias v mysli zostali stovky čudesných, márnych, podivuhodných, clivých pohľadníc z Paríža. Iba teraz viem, že spoločné majú len bizarnosť a psychológiu odsúdenca, ktorého odvážajú na popravu: Ešte toto si zachovaj, kým ti hlava odpadne. Medzi pohľadnicami, ktoré mi žijú v hlave, je príval hmly, ktorý zatápa Paríž nad ránom, je párik milencov, ktorý sa bozkáva pod priemerným pomníkom Karola Veľkého, on oči zavreté, vášnivo čosi vykladá, ona si zas trie dlaň o úzky pásik jeho brady, absolútne nič na svete ich neruší. Je medzi nimi tvár starého dlaždica, ktorý práve vstáva z dlažby, pneumatiky priviazané na kolenách, oprašuje si dlane od piesku a povie mi, neznámemu: Teraz si zajeme, do misky si nalieva červeného vína, máča v ňom biely chlieb, vo fúzatých ústach omáľa: Eh, to je dobré, to je dobré, hovorí mi. Poznove som sa oddával tejto rozkoši, na jeho počesť som si kúpil porcelánovú misku, tyčku bieleho chleba a pollitrovú fľašu červeného vína, skúsil. Eh, to je dobré, to je dobré, hovorím si po ňom. Treba prísť na to, čo je dobré. Nič na svete mi viac nechutilo. Je medzi nimi sivobradý dedko Augier, ktorý pre mňa vyberá najlepšie a najlacnejšie syry, čo má. Možno to v tejto reči toľko neznamená ako v mojej, ale nazýva ma Drahý synku, a mne sa to ráta, práve od neho. Drahý otče Augier, vy by ste mohli dosvedčiť, čo som si zamiloval. Je medzi nimi tvár, kradmý pohľad a suché, slnkom vypálené ruky sochára, ktoré stvorili bohyňu. Je medzi nimi – ináč sa mi nedá povedať – vznešená katedrála, sivým a modrým tieňom načrtnutá na oblohe. Mne samému to ťažko uveriť, že sa tak stalo, čo sa stalo. Vášnivá guvernantka Daniela hneď na počiatku chcela mi ukázať, čo je najvznešenejšie v Paríži. Ostrov v Seine, katedrála je už zo všetkých strán priam ohlodaná pohľadmi a fotografickými aparátmi turistov. V snahe ukázať mi nový pohľad zostupovala so mnou od nášho penziónu stále nižšie, bulvárom dolu na nábrežie a z nábrežia ešte nižšie. Tam sme našli rad o breh priviazaných rybárskych člnov. Daniela vstúpila do krajného. Poďte sem, odtiaľto sa pozrite. Nuž ale ani tento pohľad nepovažovala za dosť nový pre mňa. Kázala mi prikrčiť sa, potom sadnúť. Majiteľ člna, iste rybár, mal v člne rohož. Daniela nás odtisla žŕdkou od brehu. Odtiaľto sa pozrite. Vzal som jej žŕdku z rúk, opieral sa o ňu. Hľadím, vidím: Nad nami vznešená katedrála, dávny, ľahký tieň. Daniela si sadla, povedala:

„Táto Seina večne tečie dolu do oceánu. A táto naša loď," myslela katedrálu, „zas večne pláva proti prúdu. My sme takí. A ten ostrov – je navŕšená hrobľa kostí."

Seina čľapká o dno nášho člna, prevísajúce závesy divého viniča vánok čuchrá o vysokú hrádzu ostrova. Múdre dievča, budúca profesorka, má ku mne takú dôveru, že sa dokonca vystrie na dne člna. Nie, nikto, ani všemohúca, vševedúca, ako boh istá, mocná polícia mi predsa nenahovorí, že som kedy mohol mať nepriateľské úmysly voči Francúzskej republike, veľavážený pán policajt!

Dal som si teda povedať a zostával som po večeri v spoločnosti, akoby sa nič nestalo. Keď ma požiadali, rozprával som o svojej vlasti, ktorá je teraz pozoruhodná už iba tým, že sa stala loviskom na medvede pre akéhosi cára Borisa, alebo som sa vášnivo rozhovoril o svojich najnovších a nezáväzných teóriách o umení a otesaných kameňoch.

A pretože som si zakázal vídať sa s Danielou, učil som sa, privykal si hľadieť na ňu akoby z diaľky, akoby tu nebola, lebo ja tu už čochvíľa nebudem. A tento môj naivný chlapčenský výmysel mi dovoľoval nežne ju oslovovať a pritom sa nepýriť a nestrácať reč. Daniela, povedzte, prečo som rád, prečo mi je tak dobre, že ste, že vôbec ste na svete. Ako vtáča mi sedíte na očiach. Neodleťte. To je pravda, Luc sa posmieva, ale ste vášnivá, nežná guvernantka. Keby ste vy mali v dlaniach svet, opatrovali by ste ho, voňali ako jabĺčko, nikto by si necnel ako v cudzine, nikto by sa nechcel zmocniť a utláčať toho druhého.

Ak chceme rozumieť dnešku, musíme pochopiť včerajšok

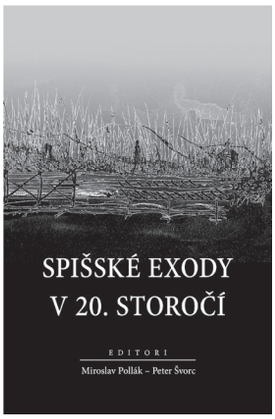

TIP

Ako sa v 20. storočí odchádzalo zo Slovenska

V apríli vyšla jedinečná publikácia *Spišské exody v 20. storočí*. Úvodnú kapitolu z nej si môžete prečítať v našom spravodaji. Počas festivalu vás pozývame na jej prezentáciu spojenú s vernisážou obrazov Fera Guldana a diskusiou Ako sa v 20. storočí odchádzalo zo Slovenska (25.4. o 17:00, Dom Quo Vadis, Hurbanovo námestie 1). Výstava Exody bude prístupná v Dome Quo Vadis do 31.5.

Popudom k záujmu o tému exodov na Spiši bola snaha členov Občianskeho združenia Krásny Spiš porozumieť dnešnému správaniu sa obyvateľov Spiša. Až neskôr sa ukázalo, že malé objavy a poznania o 20. storočí sa s rôznymi obmenami vzťahujú nielen na Spiš, ale na celé východné Slovensko, na Slovensko a tiež na strednú Európu. Postupne sme objavovali pravdu o nedobrovoľných odchodoch, vyhnaniach, a v tých najkrutejších prípadoch o násilných deportáciách, väznení a vraždení na Spiši. Všetky tieto vyhnanstvá a mnohopočetné odchody, odsuny, násilnosti, likvidácie, deportácie, zabitia a vraždenia sme pomenovali slovom *exody*. Uvedomili sme si, že príčiny exodov boli rôzne: sociálne, politické, náboženské, etnické, ekonomické a národnostné. Zastavili sme sa pri týchto exodoch: vysťahovanie za prácou do Ameriky, odchod Maďarov, vyhnanie Čechov, nútené práce v Hitlerovej Ríši, deportácie Židov, odvlečenie do gulagov, odsun karpatských Nemcov do Nemecka, likvidácia buržoázie, prenasledovanie Rusínov, likvidácia gréckokatolíckej cirkvi, likvidácia súkromných roľníkov, likvidácia kňazov všetkých konfesií, rehoľníkov a ich ochrancov, emigrácia po roku 1968, exody Rómov ale aj mladých Slovákov za prácou do cudziny.

Tento výpočet exodov na Spiši určite nie je úplný. Nie je spomenutá likvidácia obcí kvôli vytvoreniu vojenského pásma medzi Levočou a Kežmarkom, opomenuté sú odvlečenia mužov do pomocných technických práporov a nevylučujeme aj nejaké ďalšie, o ktorých teraz nevieme.

Všetky spomínané exody mali ďalekosiahle dopady na ľudí, ktorí ostali žiť na Spiši. Exody úplne zmenili sociálnu klímu Spiša. Sociálne, národnostne, nábožensky a kultúrne heterogénny Spiš je na začiatku 21. storočia oveľa jednotvárnejší a chudobnejší vo svojej pestrosti, na ktorú bol v minulosti právom hrdý a z výhod ktorých dokázal ťažiť. Táto rôznorodosť kultúr ho vždy obohacovala. Ak zvážime, že každá generácia na Spiši zažila v 20. storočí niekoľko exodov, výsledkom je sociálna nestabilita. Koľko rodín na konci 20. storočia v centrách starých spišských miest udržuje kontinuitu so začiatkom toho istého storočia? Ak k tomu pripočítame dve svetové vojny, niekoľko zmien štátov, hraníc, ústav a základných zákonov a zmeny štátnych zriadení, je zrejmé, že každá generácia prežíva život v strese a začína budovať svoju existenciu od začiatku. O trvalejšom pokoji a istote nemôžeme hovoriť. Dôsledkom je menší záujem ľudí o veci verejné a väčší záujem o vlastné, menší záujem o život spoluobčanov, okolitú prírodu, kultúrne pamiatky a históriu. Výsledkom je útlm, občianska pasivita a výrazne sťažené podmienky pre budovanie zrelej občianskej spoločnosti.

Je zrejmé, že obyvatelia Spiša nie sú iba obeťami exodov, ale často boli ich spolupáchateľmi, organizátormi a iniciátormi. Niektorí z nich mali mocenský, materiálny, alebo kariérny zisk. Bez súhlasu a aktívnej spoluúčasti kamarátov, známych, susedov, kolegov a spoluobčanov by niektoré exody nemali žiadnu šancu a iné by boli oveľa menšie. Exodom priamo alebo nepriamo pomáhali ľudia, ktorým chýbala odvaha, mali strach, alebo boli „iba" pasívni, alebo „iba" neutrálni. Exody sú o príbehoch ľudí, ktorí zlyhali alebo obstáli, udali alebo mlčali, obohatili sa alebo pomohli, odišli alebo ostali, prežili alebo umreli. Exody sú o hanbe, nenávisti, chamtivosti, zlobe, klamstve, zbabelosti, strachu, slabosti, kariérizme a pomste, ale aj o odvahe, láske, pomoci, ľudskosti, hrdinstve, pravde, sile, skromnosti a odpúšťaní. Exody napáchali veľa zla a málo dobra. Dôsledky exodov znáša Spiš dodnes.

Exody na Spiši v 20. storočí nás vyzývajú k väčšej ohľaduplnosti, porozumeniu a veľkorysosti k tým druhým, ktorí sa od nás odlišujú etnicky, kultúrne, nábožensky, sociálne alebo iba svojim správaním a prežívaním vlastného osobného života.

Exody na Spiši v 20. storočí nám opakovane dokazujú, že žiadna generácia nie je dokonalá, neomylná a imúnna voči pokušeniu ku kolektívnym a definitívnym riešeniam svojich problémov na úkor slabších. Pred každou generáciou stojí jednoduchá a ťažká úloha zároveň: nepodľahnúť týmto pokušeniam.

Na tému spišských exodov zorganizovalo Občianske združenie Krásny Spiš od roku 2008 vyše tridsať výstav umeleckej kolekcie obrazov Fera Guldana. Debaty a besedy s návštevníkmi výstav potvrdzujú hlbší záujem o túto tému. Naša publikácia chce aspoň čiastočne uspokojiť dopyt bežného návštevníka výstavy a tiež každého, kto chce porozumieť dnešnému Spišu. Preto je písaná síce odborne, ale prístupne a na príkladoch niektorých exodov približuje prežité udalosti 20. storočia na Spiši.

TXT

Miroslav Pollák, Peter Švorc

Ján Botík: Slovensko sa už od stredoveku uberalo cestou multietnickej krajiny

Ján Botík je etnológ, múzejník, publicista a univerzitný profesor. Medzi jeho odborné záujmy patrí tradičná rodina, ľudová architektúra a bývanie, teória etnicity, etnické menšiny na Slovensku a Slováci žijúci v zahraničí. Prežil isté obdobia svojho života v Maďarsku, Rumunsku, Srbsku, Bulharsku, Argentíne, Spojených štátoch amerických a v Kanade. Rozprávali sme sa o prepojení osobných skúseností s migráciou a pracovných záujmov, ale aj o tom, čo ho na téme historických migrácií z a na Slovensko fascinuje.

Ako si sa dostal k výskumu migrácií?

Ako to už pri výskume neraz býva, bádatelia niektoré témy začínajú odvíjať od seba. Pochádzam spomedzi dolnozemských Slovákov, z ich najjužnejšieho výbežku – z Bulharska. Preto sa krátko po skončení štúdia a po nástupe do praxe jednou z mojich prvých, a ako sa ukázalo, aj ťažiskových tém, stali zahraniční Slováci. Pravdaže, najskôr tí, ktorí zakotvili na Podunajskej nížine Bulharska, v mojej rodnej dedine Gorna Mitropolija. Prežil som tu prvých deväť rokov svojho vysťahovaleckého života.

Čo ťa primälo pri tejto téme zostať?

V šesťdesiatych rokoch minulého storočia, keď som s výskumom vysťahovalectva začínal, vyšli súhrnné monografie o slovenských ostrovoch či enklávach, ktoré sa sformovali v priestore tzv. Dolnej zeme, rozkladajúcej sa na rozhraní terajšieho Maďarska, Rumunska, Srbska a Chorvátska. Ich autormi boli už v tom čase renomovaní bádatelia – historik Ján Sirácky, etnograf Rudolf Bednárik a jazykovedec Jozef Štolc. Tieto osobnosti mali najväčšiu zásluhu, že v roku 1968 sa zrodilo špecializované vedecko-výskumné pracovisko – Ústav pre zahraničných Slovákov. Pre nás, začínajúcich výskumníkov boli uvedené počiny jednak výzvou, a zároveň aj príležitosťou začleniť sa do príťažlivého bádateľského odvetvia.

O ktorej migrácii na Slovensko alebo zo Slovenska najradšej píšeš a rozprávaš?

Ono to vychádza tak, že práve o tých, ktorým som sa venoval najviac a ktoré som potom aj poznal najlepšie. Z mnohých migračných prúdov, ktoré smerovali na Slovensko, najucelenejšiu predstavu som si mohol vytvoriť o kolonizácii Chorvátov zo 16. a 17. storočia. Osídlili desiatky dedín na západnom Slovensku a udržali sa tu ako svojbytná etnická skupina celých päť storočí. Keď som ako pracovník Slovenského národného múzea dostal za úlohu vybudovať Dokumentačné centrum chorvátskej kultúry na Slovensku, bola to príležitosť nielen zhromaždiť jestvujúce hmotné a nehmotné doklady pre expozičné účely, ale aj napísať o nich monografiu z pohľadu spoločenskovedných poznatkov.

Z migračných prúdov, ktoré vychádzali z územia Slovenska, už zopár desaťročí mapujem hlavne ten, z ktorého sa sformoval enklávno-diasporický masív tzv. dolnozemských Slovákov. V súčasnosti sa identifikujú ako etnické či národnostné skupiny Slovákov v Maďarsku, Rumunsku, Srbsku a Chorvátsku. Spomedzi nich začali vyžarovať nové migračné impulzy, z ktorých sa sformovali ďalšie slovenské enklávy. Najvitálnejšími z nich sa stali Slováci v Bulharsku a Slováci v argentínskom Chacu. Výsledkom môjho záujmu o týchto migrantov sú monografie o tých v Bulharsku a v Argentíne, ako aj publikácia *Tam zložili aj svoje kosti* o kultúrnohistorických hodnotách náhrobných pomníkov v týchto krajinách. Pod názvom *Dolnozemskí Slováci* nedávno vyšiel výber rôzne zameraných štúdií o Slovákoch zo spomínaných krajín.

Ktorá migrácia je podľa teba najmenej jasná, opradená ťažšie vysvetliteľnými okolnosťami?

Tak sa mi vidí, že aj v slovenskej odbornej verejnosti sa iba marginálne písalo o náboženských exulantoch v Uhorsku v období 17. storočia. Problematika tohto konfesionálneho exilu je poznačená ideologickou viacfarebnosťou, podľa toho, ku ktorej orientácii bádatelia tohto javu patrili, či k protestantskej, protireformačnej alebo marxistickej. Preto sa teším z nedávno vydanej publikácie Evy Kowalskej, ktorá je venovaná práve tejto problematike.

Do akých oblastí na Slovensku prichádzali migranti v minulosti?

Ak by sme takúto rekapituláciu mali urobiť od prelomu tisícročí, do ktorého spadajú počiatky historických, teritoriálnych aj etnických základov Slovenska a Slovákov, môžeme vyčleniť viaceré regióny poznačené cudzorodými imigráciami. Pozdĺž terajšej južnej hranice Slovenska súvislý pás osídlili kmene starých Uhrov, ktoré sa transformovali na neskorších Maďarov. V 13. až 15. storočí do etnického obrazu Slovenska vstúpili uhorskými panovníkmi pozvaní kolonisti z nemeckých krajín. Na Slovensku sformovali tri sídelné oblasti – na západnom Slovensku v okolí Bratislavy, na strednom Slovensku tzv. Hauerland v okolí Kremnice a na východnom Slovensku oblasť Spiša v okolí Levoče a Kežmarku. V 14. až 17. storočí sa pozdĺž terajších hraníc s Poľskom a Ukrajinou vytvorilo súvislé územie s intenzívnym a relatívne kompaktným rusínskym/ukrajinským osídlením, ktoré je geneticky späté s kolonizáciou na valaskom práve. V 16. storočí na západnom Slovensku v širšom okolí Bratislavy vzniklo relatívne kompaktné osídlenie chorvátskeho etnika. Židovskí, rómski, srbskí, českí a bulharskí migranti nevytvorili kompaktnejšie ostrovy, rozptýlili sa do deobných diasporických útvarov po celom Slovensku.

Čo priniesli historické migrácie na územie dnešného Slovenska? Je niečo, bez čoho by sme si nevedeli predstaviť život dnes?

Dôsledkom toho, že Slovensko sa už od stredoveku uberalo cestou multietnickej krajiny, sú rôzne, a treba povedať, že aj výrazné stopy prítomnosti cudzorodých etník. Udomácnila sa tu pestrá zmes jazykov patriacich do rodiny slovanských (rusínčina, ukrajinčina, chorvátčina, srbčina, čeština, bulharčina), germánskych (nemecké nárečia, jidiš), ugrofínskych (maďarčina), semitských (hebrejčina), novoindických (rómčina) jazykov. Nemenej výrazná bola aj náboženská (pravoslávie, grékokatolicizmus, judaizmus, luteranizmu, kalvinizmus, anabaptizmus) a antropologicko-rasová diverzita, ktorá prenikla prevažne s migračnými prúdmi inoetnických skupín. Svoju prítomnosť tieto skupiny vykolíkovali aj po celom území Slovenska roztrúsenými osadnými názvami s etnonymickým základom. Po starouhorských kmeňoch vznikli názvy Uherce, Uhrovec, Meder, Ďarmoty, Nekyje, Kosihy, Kiar, Sekule, Pečeňady, po nemeckých kolonistoch Nemce, Sásová, Švábovce, Nemecká Ľupča, po Rusínoch Ruské, Ruská Voľa, po Chorvátoch Chorvatice, Chorvátsky Grob, po Čechoch České Brezovo, po Bulharoch Bulhary, atď.

S cudzorodými etnikami prenikli na Slovensko aj mnohé prejavy civilizačnej a kultúrnej inakosti. Nemeckí kolonisti udomácnili na Slovensku vyspelé technologické a organizačné formy hlbinného baníctva, špecializovaných remesiel, vinohradníctva, ako aj princípy občianskej samosprávnosti. Prítomnosť Židov a ich náboženských obcí poznačila Slovensko sieťou synagóg, rituálnych kúpeľov, košer bitúnkov a cinto-

rínov, ktoré ozvláštnili obraz Slovenska starozákonnými a orientálnymi danosťami ich kultúrneho uspôsobenia. Rusíni a Ukrajinci spestrili kultúrnu diverzitu Slovenska jedinečnou architektúrou drevených kostolíkov východného rítu, ako aj špecifickými prejavmi karpatsko-valaského salašníctva a ovčiarstva, ktorého prvky sú zastúpené na viacerých úsekoch tradičnej hmotnej a duchovnej kultúry. Kultúrno-civilizačný vývin Rómov bol aj na Slovensku sprevádzaný pretrvávaním princípov rodovo-kmeňovej spoločnosti, bezpísomnosťou, kočovným spôsobom života, ako aj špecificky rómskymi prejavmi kováčskej výroby a hudobných tradícií.

Ako je to s bryndzovými haluškami? Kde majú svoj pôvod?

Nakoľko sa bryndza na Slovensku udomácnila ako jedinečný ovčí produkt karpatského salašníctva, ktoré k nám preniklo s valaskou kolonizáciou, týmito migračnými súradnicami je daná aj genéza bryndze. A pokiaľ ide o bryndzové halušky, je to celokarpatský kultúrny prejav s nespočetnými regionálnymi, lokálnymi a osobnostnými variantami.

Čo Slováci vyviezli von z krajiny, keď niekam migrovali?

Azda najznámejším vývozným artiklom slovenských migrantov sú výrobky z drotárskych manufaktúr, ktoré vznikli hlavne v Rusku a USA. Popravde, okrem príznačnej pracovitosti a vo vzácnych prípadoch aj nejakého podnikateľského či inak talentovaného zrniečka, napríklad v podobe poľnohospodárskeho reformátora Samuela Tešedíka, bankára Michala Bosáka, vynálezcu Jozefa Murgaša, kozmonauta Eugena Čerňana či hokejistov Mariána a Petra Šťastných, sme toho veľa ponúknuť nemohli. Nedá mi však, aby som v týchto súvislostiach nespomenul vysoké ocenenie agrokultúrnych prínosov, ktoré sa dostalo slovenským kolonistom od bulharských starousadlíkov.

Kam sa Slováci najviac sťahovali?

V doterajšej, už tri storočia trvajúcej histórii masového slovenského vysťahovalectva, možno vyčleniť dve hlavné obdobia a dva základné prúdy smerovania. Staršia vlna sťahovania Slovákov spadá do obdobia 18. storočia a smerovala do podunajsko-panónskej nížiny, u nás označovanej Dolná zem. Odhaduje sa, že na rozhraní terajšieho Maďarska, Rumunska, Srbska a Chorvátka sa usadilo približne 40-tisíc rodín a 200-tisíc slovenských kolonistov.

Novšia vlna slovenského vysťahovalectva spadá do prelomu 19. a 20. storočia. Smerovala do rozvinutých priemyselných krajín v západnej Európe a v zámorí. Najmohutnejší prúd bol zacielený do USA, kde na sklonku tridsiatych a začiatkom štyridsiatych rokov 20. storočia žilo okolo 700-tisíc Slovákov.

Ako boli prijímaní príchodzí „hostia" na Slovensku?

Len ťažko dokážem na túto otázku dať stručnú a výstižnú odpoveď. Isté je, že tak ako všetci migranti a všade na svete, aj na Slovensku sa takíto cudzinci stretávali so značnou nedôverou u domáceho obyvateľstva. Vyjadrovaná bola zväčša spontánne, ale aj inštitucionálne. Azda najpresvedčivejším dokladom takéhoto vzťahu bola vo všeobecnosti uplatňovaná sídelná segregácia židovských a rómskych komunít. Najčastejšie mali podobu osobitných židovských štvrtí a ulíc, alebo aj židovského geta. Rómovia sa najčastejšie usadzovali vo svojich osobitných cigánskych osadách či kolóniách.

Na úplne iných princípoch boli usadzovaní a aj prijímaní nemeckí kolonisti, ktorí prichádzali do Uhorska, hlavne na Slovensko, ako panovníkom pozvaní „hostia". S týmto imigračným statusom sa spájali mnohé a významné privilégiá, vďaka ktorým nemeckí hostia zaujali pozíciu nielen imigrantskej ale aj celospoločenskej elity.

Ako prijímali naopak v zahraničí ľudí, ktorí sa zo Slovenska vysťahovali?

Máme mnoho dokladov, že slovenskí kolonisti, ktorí sa usadili na Dolnej zemi, čiže na podunajsko-panónskej nížine, patrili po prisťahovalcoch z nemeckých krajín k najvyššie oceňovaným imigrantským skupinám. Rešpekt u starousadlého maďarského, no hlavne u rumunského, srbského a bulharského obyvateľstva si získali najmä vyspelým samosprávnym správaním. Ako rýchlo si dokázali zorganizovať bez zádrheľov fungujúci cirkevný a náboženský život, svoje národnostné školstvo, čiže svojbytné etnokonfesionálne spoločenstvo.

Pravda, vzájomné spolunažívanie so starousadlým obyvateľstvom sa nezaobišlo ani bez rôznych predpojatostí a konfliktných situácií. V hospodárskej sfére k nim dochádzalo hlavne vtedy, keď bolo potrebné zosúladiť prevažne pastiersko-chovateľské preferencie starousadlíkov s pestovateľskými preferenciami kolonistov. K častým kontroverziám dochádzalo aj v dôsledku rozdielnej konfesionálnej a jazykovej príslušnosti starousadlíkov a kolonistov, hlavne pri organizovaní školskej výuky a rôznych slávností na komunálnej platforme.

Akému projektu sa momentálne venuješ?

Pod záštitou Ústavu pre kultúru vojvodinských Slovákov v Novom Sade (Srbsko) , som sa podujal pripraviť monografiu o Slovákoch vo Vojvodine, ktorá by mala priniesť sociokultúrny obraz vari toho najvitálnejšieho enklávneho spoločenstva Slovákov v zahraničí.

TIP

Nadácia Milana Šimečku realizuje 3 hlavné programy: Pamäť, Rozmanitosť a Inklúzia. V spolupráci s prvým z nich sme na festival pripravil dve tematické diskusie o histórii migrácie u nás. O odchodoch zo Slovenska budeme debatovať 24. apríla o 17:00 v Dome Quo Vadis (Hurbanovo námestie 1). O imigrácii počas komunizmu zas 27. apríla o 18:00 v A4ke (Karpatská 2).

TXT

Ľuba Voľanská

Riddim Dance
RIDDIM DANCE by ARON

TUTO

Čakanie na [fjúžn] akcie si môžete spríjemniť aj v našich obľúbených podnikoch. Niektoré z nich pre vás pripravili špeciálne [fjúžn] drinky a pochúťky. A navyše, ak si cez predpredaj.sk kúpite permanentku za 10€, získate okrem výhodného vstupu na všetky platené festivalové akcie aj zľavu 10% v týchto kaviarňach! Nech sa páči.

Artforum Kozia 20
Po dobrodružstve myslenia môžete stráviť príjemý čas vo vynovenej časti kníhkupectva Artforum v Bratislave, pri káve, čerstvej ovocnej šťave, letnom nápoji či domácich koláčikoch. Wifi a dobré knihy k dispozícii.

Soupa Kozia 11
Všetko, čo vám v Soupe ponúknu, navarili a napiekli ráno v ich kuchyni s jediným cieľom – aby vám u nich chutilo a s radosťou ste sa k nim vracali. Bistro Soupa odporúča 9 z 10 zamestnancov Nadácie Milana Šimečku (... a ten desiaty vtedy chýbal na porade).

TUTO Nám. SNP 25
TUTO je kaviareň a multifunkčný priestor v jednom, ktorý dopĺňa dianie v Starej tržnici. Ponúka program pre deti ale i celé rodiny a tiež pravidelné aktivity, prednášky, diskusie, výstavy a koncerty pre všetky vekové kategórie. Súčasťou TUTO je aj detský kútik, ktorý je jeho malým návštevníkom k dispozícii každý deň. TUTO proste žije!

Next Apache Panenská 28
Years ago in the wild west there was only one barber brave enough to cut the hair of the Indians. After every successful trim he would put down his scissors, wipe his brow and calmly say: Next Apache!

Z PROGRAMU

La3no Cubano

Rozlúčka s jubilejným 10. ročníkom festivalu 30.4. v KC Dunaj~ sa bude niesť v rytme dvoch najbláznivejších kapiel široko-ďaleko! **La3no Cubano** je dobre namiešaný worldmusic koktejl so sviežou príchuťou slovenského folklóru. Pod taktovkou kapelníka Tona Gútha vám zahrajú spolu s hosťami na také nástroje, o akých ste jakživ nepočuli... **Allstar Refjúdží Band** z Prahy mieša rôzne hudobné štýly: kurdský folk a pop, východoeurópsky akordeón, čínsku operu, reggae a rock, dixieland, švajčiarské popevky z hôr i kabaret. Od svojho vzniku v roku 2008 hral tento brutálny ansámbel na mnohých významných festivaloch ako Colours of Ostrava, Bažant Pohoda, United Islands a samozrejme [fjúžn]!

Allstar Refjúdží Band

The Raw Bishops

Sobotné večery počas nášho festivalu už tradične patria divokým koncertom. V minulých rokoch sme vám predstavili mnoho skvelých kapiel zo Slovenska i okolitých krajín. Tentokrát sme si v spolupráci s Rádiom_FM posvietili na alternatívnu domácu scénu a pozvali sme zahrať vskutku multikulti zostavu. Bude to [fjúžn] muzička ako sa patrí!

Congress Of The Pigeons

[fjúžn] sounds feat. Demovnica_FM

25.4. Dunaj~, Nedbalova 3
line up
20.00 – 21.30 **DJ**
21.30 – 22.30 **Oksyi**
22.30 – 23.30 **Horehigh**
23.30 – 00.30 **Congress of the Pigeons**
00.30 – 01.30 **The Raw Bishops**
01.30 – 04.00 **DJ**

Oksyi

Oksyi

Oxana Gogoľ alebo Oksyi ste mohli spoznať v Demovnica_FM vďaka skladbe *For my Boykie*. Pesničkárka s ukrajinskými koreňmi si na pódiu vystačí iba s gitarou a spevom v anglickom i slovenskom jazyku. O svojej hudbe sama hovorí: „Milujem hudbu, hru so slovíčkami, s gitarou, s hlasom. Milujem tvoriť a nachádzať inšpiráciu vo všetkom čo ma obklopuje zvonka, čo sa skrýva vo mne, čo zo mňa vychádza vo forme piesne sprevádzanej širokým spektrom emócií. Rada sa prihováram ľuďom práve formou piesne. Je krásne vyspievať melanchóliu, eufóriu alebo rebelantstvo. Myslím, že hudba je univerzálnym jazykom ľudstva."

Horehigh

Úplne čerstvý Horehigh je prudko multižánrový projekt hudobníkov so zázemím v rôznych iných kapelách. Kladie si jediný, podstatný cieľ – povzniesť ducha hudbou. Na hang drum v nej hráva Bar Hadash z Izraela.

Congress Of The Pigeons

Congress Of The Pigeons je mladé slovensko-japonské zoskupenie z Bratislavy. Hrajú viacero žánrov ako alternatívny rock, funk, punk, a trochu jazzu. Svoju hudobnú fúziu nazývajú aj „indie shit". Japonské krídlo zastupuje spevák Mashu Harada, ktorého ste možno už videli hrať na gitaru a spievať po uliciach Bratislavy. Kapela vznikla len v septembri 2014. Zatiaľ nahrali 3 piesne.

The Raw Bishops

[fjúžn] rocku, blues, funku a hip-hopu predvádza ďalšia mladá kapela The Raw Bishops. Predstavuje unikátnu kombináciu hudobných štýlov, ktorým ani vaše tanečné topánky nedokážu odolať. História tohto slovensko-amerického zoskupenia je ako vystrihnutá z filmu. Bubeník Michal hral na gitare v podchode na Klariskej, keď okolo prechádzal spevák Jeff Kirk, ktorému práve ušiel autobus. Voľný čas sa rozhodol využiť produktívne a pridal sa na ulici k Michalovi. Tak vznikla kapela The Raw Bishops. Na našom festivale sa predstavila už viackrát. O tom, že „suroví biskupi" nestrácajú nič z tej „pouličnej" energie, ktorá stála pri ich vzniku, sa vás pokúsia presvedčiť opäť.

Horehigh

Papaya
AUTHENTIC VIETNAMESE STREET FOOD
DANNY

Barcelona: nové rodiny, nové mesto [1]

„Keď sa prisťahovalec rozhodne, že nastal správny čas zjednotiť vlastnú rodinu, ktorá ostala v jeho rodnej krajine, znamená to, že dosiahol pocit určitej stability," začína svoje rozprávanie Ramon Sanahuja, riaditeľ Kancelárie pre imigráciu a medzikultúrne záležitosti na barcelonskom magistráte. „V živote migranta je takýto krok veľmi dôležitým momentom."

Úspešná integrácia prisťahovalcov závisí na mnohých faktorov – od kvalitného zamestnania, otvorenosti miestnej komunity, až po vytváranie sociálnych väzieb. Samotný proces opätovného zlúčenia so svojimi najbližšími v sebe zahŕňa túžobné očakávania a pocit spokojného a naplneného života v novej krajine.

Uvedomujúc si ťažkosti s tým spojené začala Kancelária pre imigráciu a medzikultúrne záležitosti v Barcelone realizovať v roku 2007 program *Nové rodiny*. Prostredníctvom neho poskytuje rodinám poradenstvo a podporu pred, počas a po procese opätovného zjednotenia.

Je dôležité, aby mestá prichádzali s novými stratégiami, ktoré budú odrážať rôznorodosť prostredí, z ktorých imigranti prichádzajú a ktoré zohľadňujú ich špecifické potreby a starosti, ktorým zjednotené rodiny musia čeliť. Opätovné spojenie rodín je pre prisťahovalcov zlomovým krokom. Priviesť sem svoje rodiny znamená rozhodnutie investovať vlastné úsilie do hosťujúcej krajiny namiesto do krajiny pôvodu.

Podpora rodín, ktoré to naozaj potrebujú

Takisto ako mnohé iné imigračné procesy, aj spájanie rodín je komplexným a časovo náročným problémom. Napriek tomu neexistuje žiadna garancia, že takáto žiadosť bude schválená. Aj toto je jeden z dôvodov, prečo je individuálna podpora rodinných príslušníkov, predovšetkým v úvodnej fáze byrokratického procesu, dôležitou súčasťou programu *Nových rodín*.

Kľúčovými komponentmi programu sú:

a) Asistencia pred príchodom členov rodiny. Tím odborníkov ponúka žiadateľom pri príprave a plánovaní procesu zjednotenia rodiny individuálnu podporu . Každej rodine sa dostáva osobitnej pozornosti a pomoci pred, ako aj po príchode ostatných rodinných príslušníkov.

b) Orientácia v systéme. Schválenie žiadosti je len začiatkom celého procesu. „Proces opätovného spájania rodín je ako beh cez prekážky," hovorí Gloria Rendon, bývala koordinátorka programu. „Je to zdĺhavý proces, nie len časovo, ale aj čo sa týka splnenia všetkých požiadaviek. Môže trvať viac ako jeden rok, no v prípade občanov niektorých krajín, ako napríklad Pakistan, sa proces môže natiahnuť dokonca na 4 až 5 rokov."

Podľa programovej konzultantky Marty Roviry Martinez, je dôležité, aby „sa počas procesu, ktorý im má pomôcť nadobudnúť spoločenské prostriedky a informácie potrebné pre samostatný a rovnocenný vývoj v hosťujúcej krajine, imigranti stretli s vľúdnym a nápomocným prístupom. Cieľom je podpora sociálnej inklúzie a bezproblémové spolunažívanie v meste."

Stratégie pre šťastné rodiny

Spojenie rodín je predovšetkým oslavou radosti. No netreba zabúdať, že na príbuzných, ktorí žili dlhé roky vo vzájomnom odlúčení, čaká mnoho nových výziev. Program *Nové rodiny* myslí aj na prípadné nepríjemné aspekty zjednocovania.

Špeciálny workshop pomáha rodičom chápať, ako znova nadviazať kontakt, respektíve obnoviť vzťahy s deťmi, ktoré roky nevideli. Carmen, jedna z takýchto matiek, priznáva: „Po tom všetkom, čo som si počas samotného procesu odskákala, som musela čeliť tomu najhoršiemu momentu – keď sa vaše dieťa napokon za vami dostane, no zrazu máte pocit, že všetko je neznáme. Vyrovnať sa s tým pocitom je skutočne náročné." Mladí ľudia, ktorí prichádzajú za svojimi rodičmi, sú na tom podobne. Milagros hovorí: „To najlepšie, čo sa mi kedy stalo, bolo, že som mohla znova stretnúť svoju mamu. Najhoršie však bolo, keď ma nespoznala."

Pretože ženy sa môžu počas procesu spájania rodín cítiť často osamotené, Rendon vysvetľuje potrebu vytvorenia špecializovaného workshopu pre ženské migrantky. „Tieto skupinové sedenia sme navrhli tak, aby sme ženám pomohli stať sa samostatnejšími a sebavedomejšími aj vo verejnom živote." Zároveň sú ženy častokrát prvým, kto imigruje, a preto môže byť pre nich proces opätovného stretnutia sa so svojimi manželmi náročný. Sanahuja: „Neraz sa stane, že sa manželia po príchode do novej krajiny nevedia zamestnať a stanú sa tak závislí na príjme svojich manželiek. Vzniknutá situácia môže spôsobovať v rodine zbytočné napätie. Preto sa snažíme ženy na podobné scenáre čo najdôslednejšie pripraviť."

Veľký integračný plán mesta Barcelona

V Barcelone existuje politický a spoločenský konsenzus o hodnotách interkultúrnej perspektívy mesta, na ktorého základe sa pristupuje k riešeniu témy imigrácie. Magistrát sa momentálne snaží postúpiť od pôvodných politík zameraných na samotné prijatie cudzincov smerom k politikám integrácie, inklúzie a komunitnej súdržnosti. Ramon Sanahuja dodáva, že cieľom mesta je „spraviť aj z prisťahovalcov prívržencov idey spoločného budovania mesta na základe úplnej rovnosti. Hlavným zmyslom nášho programu je vytvárať priaznivé podmienky na integráciu a kvalitný život nových obyvateľov Barcelony."

A to je predsavzatie, ktoré by si mohli k srdcu vziať určite aj ďalšie mestá.

---

[1] Tento článok je prevzatý z www.citiesofmigration.ca. Kanadská webstránka *Cities of Migration* vyhľadáva dobré príklady integrácie cudzincov v mestách s najväčším počtom prisťahovalcov.

Odborne & ľudsky o migrácii v siedmich mestách

Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS) v spolupráci s Centrom pre výskum etnicity a kultúry (CVEK) už takmer rok realizuje projekt *BUK – Budovanie kapacít na úrovni miestnej územnej samosprávy v oblasti integračnej politiky*, ktorého cieľom je vzbudiť záujem samospráv o integráciu migrantov na lokálnej úrovni a podporovať ich vo vytváraní komunít, kde sa všetci obyvatelia miest môžu cítiť ako doma.

TIP

BUK na Nedeľnej [fjúžn] Paráde

26. 4. od 11:00 do 18:00, Stará tržnica, Námestie SNP 25. Viac informácií o projekte nájdete na www.projektbuk.sk. Momentálne sa môžete zapojiť aj do fotografickej súťaže *Cudzinci medzi nami*, ktorá prebieha do 15. mája.

Integrácia naša každodenná

Integrácia migrantov a migrantiek síce môže pôsobiť ako abstraktný pojem, ale v skutočnosti je to súbor nekonečného množstva veľmi konkrétnych medziľudských interakcií. Každodennosť migrantov je veľmi kontextuálna. Deje sa v konkrétnom čase a priestore – v mestách, obciach, štvrtiach, susedstvách, panelákoch. Keď teda hovoríme o integrácii, je dobré mať na pamäti, že za týmto „odborným pojmom" integrácia sú vždy konkrétne príbehy žien, mužov a detí, ktorí sa do určitej lokality prisťahovali (alebo sa v nej narodili). Prostredníctvom každodenných kontaktov s okolitým svetom v ich bydliskách sa migranti stávajú (alebo nestávajú) súčasťou miestnej komunity.

Integráciu by sme však mali chápať širšie než len „začleňovanie" migrantov do už existujúcich komunít s ich formálnymi i menej formálnymi pravidlami a normami. Pokiaľ neprekročíme „prah formálnosti", integrácia sa scvrkne na jednostranné prispôsobovanie sa migrantov väčšinovej spoločnosti. Integrácia by však, podľa nášho názoru, mala ísť oveľa ďalej. Predpokladom funkčnej integrácie je spoločná vízia a systematický proces budovania integrovanej komunity, ktorej plnohodnotnou súčasťou sú všetci jej obyvatelia, vrátane cudzincov.

Zapájanie a spájanie – vytváranie súdržnosti

Zapojenie všetkých obyvateľov do života spoločnej komunity je veľmi dôležité pre sociálnu súdržnosť nielen v jednotlivých lokalitách, ale v celej spoločnosti. Vytvára sa tak určitý synergický

efekt. V súdržnej spoločnosti totiž ide o vytváranie spoločných väzieb, vzťahov a pocitu prináležania k spoločnému „my“. To však nemusí nevyhnutne znamenať, že komunitu tvoria ľudia, ktorí sú si veľmi podobní. Práve kultúrna a sociálna rozmanitosť vytvára bohatý svet, ktorý môže byť sám o sebe spoločnou a zdieľanou hodnotou. Rozpoznanie a uznanie rôznorodosti prináša množstvo špecifík, na ktorých môžu mestá a obce budovať svoju lokálnu a regionálnu identitu. Súdržná spoločnosť je potom spoločenstvom ľudí, v ktorom sú všetci jeho členovia ochotní spolupracovať, zapájať sa do spoločných aktivít a prispievať tak k spoločnému dobru. Je však potrebné vytvárať podmienky, aby sa mohli zapojiť naozaj všetci s tým, že sú ostatnými prijatí a rešpektovaní.

Existujú rôzne mechanizmy na zvyšovanie účasti obyvateľov na živote miest a obcí. Niektoré mestá vytvárajú komisie či iné poradné orgány, ktoré sú zložené zo zástupcov rozmanitých skupín. Iné zas podporujú dobrovoľnícke iniciatívy, ktoré sa angažujú v najrôznejších oblastiach od kultúrneho života mesta cez životné prostredie až po sociálne služby. Účasť na týchto procesoch však musí byť otvorená skutočne všetkým – nielen občanom krajiny, nielen ľuďom s vysokoškolským vzdelaním či dlhoročnou praxou v odbore, nielen zamestnancom mestskej samosprávy či členom mestských zastupiteľstiev. Mestá, ktoré sa naučia počúvať a brať do úvahy rozmanité hlasy svojich obyvateľov, sú na dobrej ceste k vytváraniu súdržných komunít.

Súdržná komunita sa nemusí nevyhnutne rozdeľovať na väčšinu, ktorá rozhoduje a menšiny, ktorým niekto blahosklonne udeľuje určité práva. Čoraz častejšie sa ukazuje, že aj migranti a migrantky majú čím prispieť. Mnohí o to majú záujem, ale zatiaľ nemajú dostatok možností. Mnohí z nich sa skutočne aktívne zapájajú do života v lokalite, kde žijú. Napriek tomu však ostávajú pre obyvateľov miest neviditeľní, a tak sa ťažko môžu stať plnohodnotnou súčasťou lokality, v ktorej žijú a spoluvytvárajú jej kolorit.

Témy migrácie a integrácie by mali byť prirodzenou súčasťou politík a strategických dokumentov miest a obcí. Aktívne zapájanie migrantov do životov lokalít nie je dôležité len z hľadiska nastavovania opatrení voči rôznym komunitám. A to isté platí aj o ich účasti na rozhodovaní, na aktivitách mesta, na vytváraní jeho špecifického charakteru. Migranti sa nemusia venovať témam integrácie len preto, že majú migrantský pôvod, a teda sa predpokladá, že k týmto témam budú prirodzene inklinovať. Vďaka svojej kultúrnej výbave, zahraničnému vzdelaniu či pracovným skúsenostiam z rôznych krajín, disponujú zručnosťami, ktoré „našincom“ často chýbajú. Svojimi schopnosťami tak môžu rozvíjať mnohé oblasti mestského života, o ktorých sa na Slovensku len začína vážnejšie diskutovať – komunitné organizovanie, dobrovoľníctvo či kultivácia verejných služieb.

Prvé integračné lastovičky...

Začínajú si to uvedomovať aj samotné mestá. Najmä pre tie, ktoré sa zapojili do projektu *BUK*, už migranti nie sú neviditeľní. V rámci stratégií, ktoré v súčasnosti pripravujú, navrhli a postupne realizujú mnohé opatrenia, ktoré migrantov zviditeľňujú aj pre ostatných obyvateľov a umožnia im aktívne sa zapojiť do života miestnych komunít.

Mesto Senec začalo napríklad pravidelne písať o „prisťahovalcoch“ vo svojich miestnych novinách. Dolný Kubín usporiadal spoločné stretnutie primátora s cudzincami („Na kávičku s primátorom“). V Prievidzi sa v marci uskutočnilo stretnutie s mottom „Prievidza pre všetkých“, kde sa prvykrát z iniciatívy mesta zišli rôzni aktéri spolu s cudzincami. Mohli tak spoločne otvorene hovoriť o tom, s akými problémami sa stretávajú a čím môžu sami prispieť. Svidník sa chystá zapojiť migrantov do rôznych komisií mestského úradu a dať im hlas pri rozhodovaní. Banská Bystrica nadväzuje spoluprácu s komunitami migrantov pôsobiacimi v meste. Snina zas chystá spustiť jazykový kurz slovenčiny nielen pre deti, ale aj pre dospelých migrantov. Michalovce nadväzujú spoluprácu so školami a v máji pripravujú stretnutie s miestnymi migrantmi pod názvom „Mesto pre všetkých.“

Sú to len prvé lastovičky. Ale už prvé mesiace trvania projektu ukázali, že vzájomné počúvanie a zmena uvažovania o tom, „kto je tu vlastne doma“, môže priniesť významné zmeny do života mesta a pomôcť tak migrantom stať sa rešpektovanou súčasťou miestnej komunity.

TXT
Elena G. Kriglerová, Alena Chudžíková
Centrum pre výskum etnicity a kultúry

Alexandra Salmela: Žirafia mama

Lulu stála na javisku za hviezdičkovou oponou. Mala veľký deň, pretože vo vystúpení tanečnej školy hrala hlavnú víliu rolu. Lulu z toho bola celá nervózna. Čarovným vílím prútikom odhrnula oponu a cez škáru pohľadom hľadala mamu. V tom zazrela niečo hrozné: uprstred predného radu sedel tvor, ktorý mal strašne dlhý krk a úplne nemožné rohy.

Ach-jaj, mama sa zasa obliekla za žirafu!

Lulu zavyla od hrôzy. Zažmúrila oči, zaťala päste a zaželala si, aby sa jej to len zdalo. Potom znovu vykukla cez škáru: uprostred predného radu stále sedela žirafa. Lulu bolo do plaču.

Naviac ju ktosi šklbal za krídlo:

„Neboj, nič ti neurobí. Ja som mame veľakrát hovoril, že sa jej ostatné deti zľaknú, ale ona si aj tak vždy sadne do prvého radu. Je krátkozraká."

Lulu vyvalila oči na trblietavého vílieho chlapca. Čo to trepe?

„Moja mama je ten slon v prvom rade. Vedľa žirafy," vysvetlil chlapec. „A ja som Vavro."

„Nazaj je tvoja mama slon?" opýtala sa Lulu

„Hej. Občas," povedal Vavro. „ale už som si zvykol. Okrem toho slonia mama je dobrá na cestovanie a na hranie. Aj keď na šmýkanie je určite oveľa lepšia tamtá žirafa."

„Tá žirafa je moja mama," vyhlásila Lulu zrazu nesmierne hrdo. „Po predstavení sa z nej môžeš so mnou šmyknúť."

Potom sa zdvihla opona. Deti cupitali ako víly a nakoniec Lulu urobila ozajstnú piruetu. Obecenstvo nadšene tlieskalo a žirafia mama a slonia mama robili taký hurhaj, až po nich iní rodičia trochu zazerali.

Lulu sa viac nehanbila. Chytila Vavra za ruku a spoločne vyleteli do

výšav nad javisko. Z okrúhleho okienka v strešnej kupole už vykukovala usmievavá rohatá hlava žirafej mamy. Deti sa jej skĺzli po krku rovno na chrbát slonej mamy. Potom všetci cválali na savanu hrať sa s malými hyenami a opicami.

Od toho dňa tak spoločne robili aspoň raz za týždeň.

Doron Lenferink: Jar je vo vzduchu!

Sedím na balkóne, píšem tento článok a užívam si slnko po práci. Slnko milujem aspoň tak, ako moju prácu. A myslím si, že to je celkom dosť!

Volám sa Doron Lenferink, narodila som sa v Holandsku a v máji budem mať 28 rokov. Na Slovensko som prišla asi pred tromi rokmi, chcela som tancovať v SĽUK-u, profesionálnom tanečnom súbore. Áno, som Holanďanka a tancujem slovenský folklór. Môj milý sused mi to doteraz neverí. Svoje rozhodnutie som nikdy neoľutovala. Zariadila som si tu život, pretože chcem tancovať. A to aj robím.

Za pomerne krátky čas som spoznala rôzne druhy ľudových tancov: od Horehronia cez Liptov až po Goral. Trochu z cigánskeho tanca, mnoho z choreografií Juraja Kubánku. Snažím sa hovoriť a spievať po slovensky a nechávam sa vyhadzovať do vzduchu pri tancoch z Myjavy. Slovensku som vďačná práve za túto rozmanitosť tanečných štýlov. Páčia sa mi všetky – aj kroje, ktoré k nim patria...

Ale vráťme sa späť k môjmu balkónu. Začalo tu byť celkom horúco, bez svetra mi asi bude lepšie. Pravdepodobne mnohí čitatelia po prečítaní tejto vety nebudú ďaleko od zástavy srdca: „Čo?! Je apríl a ty sedíš vonku len v tielku? Si blázon, veď ochorieš!“

Jedna z mojich najvýraznejších skúseností tu na Slovensku je spojená s horúčavou a chladom. V Holandsku som nad ich vzťahom nikdy nepremýšľala. Tu sa však pre mňa teplota stala dôležitou. Napríklad také nákupné centrá. Keď idete do Auparku v zime, najlepšie by bolo obliecť si plavky. Naproti tomu v Eurovea potrebujete v lete kabát. Každý deň cestujem mestskou dopravou z Bratislavy do Rusoviec a už presne viem, kam sa mám posadiť – na tú stranu, kde nie je kúrenie. Ľudia totiž otvárajú okná, len keď je neskutočne horúco. To isté aj v SĽUK-u počas tré-

ningov – otvorím okno (len jedno!) a tanečníci sa sťažujú. Teraz na jar. Veď na čerstvý vzduch ešte nikto nikdy nezomrel!

Viem, že Slovensko a Holandsko sú – čo sa týka klímy – dve úplne odlišné krajiny. Keďže pochádzam zo západného pobrežia, som zvyknutá na dážď a chlad. V Amsterdame jazdím na bicykli aj v búrke, všetci to tak robia. Keď som bola malá, hrávala som sa na ihrisku takmer každý deň. S kamarátmi sme z blata stavali hrady. Ukázala by som vám fotku z tých čias – krásny novembrový deň, sedem detí a len jedno má na hlave čiapku. Ak by ste rovnakú fotku urobili na Slovensku, vyzeralo by to presne naopak. Jasné, že sa treba chrániť, keď je vonku zima, s tým súhlasím. Aj ja v zime nosím hrubý kabát, rukavice a niekedy aj čiapku. Ale vonkajšie faktory nie sú to jediné, čo zaváži.

Rozumiem aj tomu, že ľudia z rozličných krajín majú rôzne zvyky. A rešpektujem to. Ale myslím si, že môžete samých seba urobiť odolnejšími. Len to skúste: otvorte v autobuse dve okná a užívajte si vánok, čerstvý vzduch. Nebojte sa, neochoriete. Ochoriete len kvôli vírom, ktoré sa šíria v preplnenom autobuse, lebo v ňom nie je žiaden kyslík. Viac kyslíka, menej antibiotík! No vážne, rýchlosť, s akou tu dostanete antibiotiká, je podľa môjho názoru skutočne alarmujúca.

Druhý pokus: sadnite si na lavičku v parku (alebo ešte lepšie na čerstvú trávu) v niektorý slnečný deň v apríli. Niekedy to robím, naozaj. No tu na Slovensku ma cudzie dámy na ulici viackrát varovali, že sa mi môžu prihodiť zlé veci. Srdečná vďaka za dobre mienenú radu, ale stále som nažive... Ľudské telo je v živote dôležitým nástrojom, najmä pre mňa, keďže sa živím tancom. Musíme sa oň starať. Pre mňa však starostlivosť znamená, že sa starám aj o svoju obranyschopnosť.

Tak sa odvážte a užite si jar! Ja to spravím...

Debora Nischler: V konečnom dôsledku sme všetci rovnakí

Prvá otázka, ktorú mi položil doposiaľ každý Slovák, znie: „Prečo sa učíš práve po slovensky?“ Odhliadnuc od môjho všeobecného záujmu o cudzie jazyky je môj dôvod nasledovný: U nás doma – v Južnom Tirolsku na severe Talianska – pracuje veľa Slovákov, väčšinou v cestovnom ruchu. Bývajú v hoteli, kde aj pracujú, a keď sa skončí sezóna, cestujú opäť domov. To je dôvod, prečo sa nikdy úplne nestanú súčasťou našej spoločnosti. Ich prítomnosť nás neruší, keďže si so sebou neprivedú svoje rodiny, a teda nežijú na „naše“ náklady. Vnímame ich prospešnosť pre fungovanie našej ekonomiky, ale, pravdupovediac, až tak veľmi nás nezaujímajú. Každý pozná niekoľkých Slovákov, často z rozprávania známych, ktorí s nimi spolupracujú. Podľa toho, či sú tieto informácie pozitívne alebo negatívne, máme o nich neutrálny až negatívny obraz. Viac, ako sa dá dozvedieť pri spoločnej práci, nevie nikto, a vlastne to nikto ani nechce vedieť.

Slovensko je pre nás súčasťou východnej Európy, a tá je človeku vždy podozrivá. Veľa sme o nej počuli a zväčša to nebolo nič dobré: chudoba, kriminalita, socialistické paneláky. Nič, čo by stálo za pozretie, nič hodnotné. Ľudia z východnej Európy prichádzajú do bohatých krajín Západu, aby mali podiel na našom blahobyte. Učia sa náš jazyk, sú súčasťou nášho každodenného života. My žijeme svoj každodenný život. Úplne jednoduché. Podľa mňa príliš jednoduché.

Ale potom sa karta obrátila, začala som sa učiť po slovensky, cestovala som sem, najprv na trojtýždňovú letnú školu pred dvoma rokmi, teraz na päť mesiacov ako výmenná študentka. Jednak som sama chcela byť cudzinkou – síce nepohodlne, ale nadmieru podporujúc toleranciu.

A tiež som chcela odhaliť rozdiely a na vlastné oči sa presvedčiť o tom, či tu naozaj neexistuje nič hodnotné. Prvý pohľad smeroval do turistického sprievodcu. Človek by potreboval aspoň rok na to, aby si pozrel všetky krásne kúty Slovenska. Rozdiely však nemožno poprieť, to mi bolo jasné hneď pri príchode na hlavnú stanicu v Bratislave. Ale napriek hospodárskym, sociálnym či kultúrnym rozdielom ma jedno prekvapilo najviac: ľudia. Navzdory všetkej našej ignorácii a všetkým predsudkom sú aj tu na Slovensku ľudia priateľskí, nápomocní, pohostinní a srdeční. V konečnom dôsledku sme aj tak všetci rovnakí. Milý poznatok.

Hlas migrantov na Slovensku nepočuť

Migranti, občania EÚ a štátni príslušníci tretích krajín s oprávneným pobytom na Slovensku, predstavujú 1.4% populácie našej krajiny. Na konci roka 2014 u nás s oprávnením na pobyt žilo 29.171 štátnych príslušníkov tretích krajín a 47,544 občanov EÚ, EHP a Švajčiarska. Ako ukazujú štatistiky, až 80% z nich už z hľadiska ich právneho statusu je možné považovať za usadených migrantov, pretože im bol udelený trvalý pobyt, ktorý im v rôznych oblastiach ich integrácie a života na Slovensku priznáva vyššiu mieru práv ako novoprichodzím cudzincom.

Získanie trvalého pobytu na území Slovenska však nie je ani po 5 rokoch prechodného pobytu samozrejmosťou, rovnako ako udelenie štátneho občianstva po ôsmich rokoch trvalého pobytu. A plné občianske a politické práva formálne získa až naturalizovaný migrant, ktorému po 8 rokoch trvalého pobytu a 2 rokoch čakania na vybavenie žiadosti o udelenie štátneho občianstva vyhovie Ministerstvo vnútra SR.

To znamená, že plne integrovaní, usadení cudzinci, ktorým ešte nebolo udelené štátne občianstvo, majú po dlhú dobu ich života na Slovensku len čiastočnú možnosť ovplyvňovať veci verejné. A iba na lokálnej úrovni, keďže im volebné zákony priznávajú právo voliť a byť volení do orgánov územnej samosprávy obcí a VÚC. Občania EÚ smú navyše voliť aj do Európskeho parlamentu, ak majú v SR trvalý pobyt. Počet oprávnených voličov, ktorí sú cudzincami, sa pohybuje okolo 56 000 (nakoľko údaj o trvalom pobyte zahŕňa aj bližšie neurčený počet detí). Podiel štátnych príslušníkov tretích krajín (bez občanov EÚ) na tomto počte bol zhruba 0,1%. Údaj o skutočnej volebnej účasti tejto skupiny obyvateľov na ostatných voľbách však nie je možné zistiť.

Formálne možnosti politickej účasti migrantov

Ako sme na tom z formálneho hľadiska v porovnaní s inými krajinami EÚ, pokiaľ ide celé spektrum možností politickej participácie cudzincov, vyhodnocuje renomovaný európsky porovnávací výskum MIPEX.

Ten konštatuje, že odhliadnuc od obmedzeného volebného práva cudzincov na lokálnej úrovni, Slovensko neprikladá občianskej či politickej účasti cudzincov žiadnu váhu. Občania tretích krajín síce na Slovensku smú voliť na lokálnej úrovni (podobne ako je tomu v Estónsku, Maďarsku, Litve a Slovinsku), avšak sú im upierané iné základné politické slobody. Nesmú byť členmi politických strán, za ktoré na lokálnej úrovni kandidujú, nakoľko podľa slovenskej ústavy a zákona o politických stranách a hnutiach môžu politické strany zakladať a byť ich členmi iba občania SR. Formálna stránka právnej úpravy teda rovnosť medzi kandidátmi nezaručuje.

Pokiaľ ide o ďalšie možnosti migrantov podieľať sa na správe vecí verejných, MIPEX za negatívum v tejto oblasti integrácie považuje napríklad skutočnosť, že cudzinci bez trvalého pobytu nemôžu získať licenciu na televízne a rozhlasové vysielanie (na rozdiel od ostatných 28 porovnávaných krajín). Možnosť podieľať sa na tvorbe verejných politík v oblastiach týkajúcich sa práv či integrácie cudzincov je, podľa tohto výskumu, tiež slabá. Neexistuje žiadny poradný alebo konzultačný orgán, ktorý by na národnej alebo lokálnej úrovni umožnil v dôležitých momentoch zaznieť hlas migrantov samotných. Naposledy boli cudzinci prostredníctvom zástupcov niektorých ich komunít prizývaní k tvorbe Koncepcie integrácie cudzincov v Slovenskej republike v roku 2009, avšak ich združenia a komunity nemajú priestor a možnosti na dlhodobú systematickú činnosť, keďže im štát nepomáha s financovaním aktivít a ich práca je do značnej miery závislá od projektov Európskeho fondu pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín (EIF).[1] K tvorbe novej Integračnej politiky schválenej vládou v januári 2014, ani k procesu tvorby Celoštátnej stratégie ochrany a podpory ľudských práv v Slovenskej republike však zástupcovia migrantov prizývaní neboli, čo kritizovali viaceré mimovládne organizácie pracujúce s migrantmi.

Sporadicky a v malých počtoch sa cudzinci zúčastňovali odborných stretnutí neformálneho fóra, ktoré od roku 2010 do roku 2013 pod názvom Integračné fórum organizovalo (v súčasnosti už neexistujúce) Centrum pre koordináciu integrácie cudzincov Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Pozitívnym signálom sa teda javilo, že v kapitole 3 Integračnej politiky bola výzva Rade vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť zvážiť vytvorenie osobitného Výboru pre práva cudzincov pri Rade. Ako je však možné vyčítať z aktuálneho znenia Akčného plánu k Integračnej politike na roky 2014–2016 zo septembra minulého roku, je zrejmé, že ani tento výbor v dohľadnej dobe vytvorený nebude.

Má verejnosť záujem počuť názor cudzincov?

Podľa výskumu postojov verejnosti voči cudzincom publikovaného v roku 2009, politický diskurz sa zameriava viac na ochranu bezpečnosti krajiny a kontrolu hraníc ako na prínosy imigrácie, čo sa v konečnom dôsledku odráža aj vo verejných postojoch Slovákov voči migrantom. A to je napokon úzko spojené s neochotou obyvateľstva prijímať rozmanitosť akéhokoľvek druhu.[2] Ako konštatuje tento výskum, aj mediálne pokrytie témy je slabé a nevyvážené.

Centrum pre výsku etnicity a kultúry (CVEK) a Nadácia otvorenej spoločnosti (NOS–OSF) publikovali koncom roka 2012 výskum verejnej mienky v oblasti pravicového extrémizmu, pričom priamo postojom verejnosti voči cudzincom, migrácii a diverzite výskumníčky venovali celú jednu kapitolu.[3] Zaujímavosťou je, že až približne 60% respondentov výskumu bolo viacmenej proti tomu, aby cudzinci zastávali akékoľvek politické funkcie, hoci diverzitu ako takú považovali za prínosnú.

Prečo im dať hlas?

Známy sociológ Michal Vašečka v jednom z výskumov publikovaných v roku 2009 konštatuje, že umožnenie politickej participácie cudzincov v politických štruktúrach je významným indikátorom miery integrácie, a že pre mnohých teoretikov je aj jedným z najkľúčovejších indikátorov úspešnosti integrácie a otvorenosti krajiny, keďže do značnej miery podmieňuje ostatné roviny a prístup cudzincov k spoločenským zdrojom, vďaka možnosti ovplyvňovať svoje podmienky legálnymi, demokratickými spôsobmi.[4]

Miera možností politickej participácie cudzincov a cudziniek na správe vecí verejných by podľa nášho názoru nemala ostať čisto v osídlach priania verejnej mienky, ale mala by byť cielene súčasťou uvažovania a hodnôt politických elít, ktoré by mali byť vo svojom rozhodovaní zbavené predsudkov a neodôvodneného strachu z nových menšín.

Súčasné legálne možnosti zapojenia usadených migrantov do verejného života totiž nepostačujú a sú nespravodlivé – ak ich je v praxi ťažké naplniť, ak cudzinci nemajú zastúpenie v poradných orgánoch vlády alebo rozhodovaní na lokálnej úrovni a ak právo voliť a byť volený nie je plnohodnotne podporené možnosťou členstva v politických stranách.

TXT
Zuzana Bargerová
Liga za ľudské práva [5]

[1] Zdroj: www.mipex.eu/slovakia
[2] Michal Vašečka: *Postoje verejnosti voči cudzincom* (IOM, 2009).
[3] Elena Gallová Kriglerová – Jana Kadlečíková: *Verejná mienka v oblasti pravicového extrémizmu* (OSF, 2012).
[4] Michal Vašečka – Ctibor Košťál: I*ntegrácia migrantov – vieme čo chceme?* (Univerzita Komenského, 2009).
[5] Právnu pomoc v oblasti integrácie cudzincov poskytuje Liga za ľudské práva vďaka projektu „Právna poradňa pre pobyt a občianstvo 4" podporeného z Európskeho fondu pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín (program Solidarita pri riadení migračných tokov). Tento článok vznikol v rámci uvedeného projektu a bol aktualizovaný pre festivalový spravodaj. Názory prezentované v článku sú výlučne názormi autorky. Európska komisia nezodpovedá za obsah a akékoľvek použitie informácií obsiahnutých v tomto článku.

Bludný kruh vnímania cudzincov ako hrozby [1]

V spoločnosti vládne predstava o tom, že „vrece s imigrantmi sa čoraz viac trhá“, a hrozí tak záplava Európy. Z rôznych zdrojov sa k nám dostávajú informácie o bezprecedentných množstvách utečencov plaviacich sa cez Stredozemné more do Talianska a ďalej do Európy. S takouto rétorikou ide ruka v ruke predstava, že migrácia je hrozbou pre krajiny Únie.

Podľa posledných údajov UNHCR z polovice roka 2014 opustilo nútene svoje domovy v dôsledku prenasledovania, konfliktu, násilia, chudoby či porušovania ľudských práv vyše 46 miliónov ľudí. V porovnaní s koncom roka 2013 stúpol ich počet približne o 3,4 milióna. Pod mandátom Úradu vysokého komisára OSN pre utečencov bolo v období od januára do polovice roka 2014 evidovaných 13 miliónov samotných utečencov, pričom v polovici roka 2013 ich bolo len 11,1 milióna. V správe sa tiež uvádza, že počet utečencov v roku 2014 je najvyšší od roku 1996. UNHCR ponúka aj prehľad krajín, ktoré prijímajú najviac utečencov. Nie je až také prekvapivé, že medzi týmito krajinami vedú prevažne tie susediace so štátmi v konfliktoch. Rebríček vedie Libanon (1,1 milióna), Turecko (789 000), Jordánsko (645 600), Irak (220 400) a Egypt (138 100). Aj napriek tomu však predstavitelia Európskej únie prijímajú v posledných rokoch stále nové kontrolno-regulačné opatrenia, nariaďujú posilňovanie vonkajších hraníc Únie a posilňujú diskurz, v ktorom títo ľudia predstavujú najmä hrozbu pre krajiny Únie.

Jedným zo všeobecných mýtov reprodukovaných médiami a politickými predstaviteľmi je bezprecedentný nárast migrácie obyvateľstva zapríčineného globalizáciou. Profesor Hein de Haas vo svojej inauguračnej prednáške vysvetľuje: „Kým sa počet medzinárodných migrantov medzi rokmi 1960 a 2000 takmer zdvojnásobil, aj svetová populácia narástla v rovnakej miere. Relatívny počet migrácie tak ostal stabilný a medzinárodnými migrantmi sú teda menej ako tri percentá celkovej svetovej populácie. Zmenila sa však povaha a smer migrácie. V minulých storočiach prevažne Európania emigrovali a kolonizovali teritóriá v zahraničí. Európa sa stala jednou z najatraktívnejších destinácií až po druhej svetovej vojne. Avšak najmä od konca studenej vojny politici vo zvýšenej miere vykresľujú migráciu ako všeobecnú hrozbu pre bezpečnosť a prosperitu, a vytvárajú tak v súvislosti s migráciou paniku. Práve to prispieva k nepravdivej predstave o zvyšovaní migrácie." Podobných predstáv o imigrácii a cudzincoch sa vo verejnom diskurze objavuje oveľa viac.

Imigrácia vo verejnom diskurze

Počas 60.-tych rokov 20. storočia mala imigrácia prevažne ekonomický charakter. Štáty migračné pohyby neregulovali, pretože prisťahovalci boli vo väčšine európskych krajín vnímaní ako lacná a flexibilná pracovná sila. Na konci 60.-tych a v priebehu 70.-tych rokov však imigrácia začala postupne prenikať do verejej diskusie, a politika tak menila svoje zameranie z voľnej, neinvazívnej k reštriktívnejšej, ktorá definovala potrebu kontrolovať toky imigrantov v krajinách.

S príchodom 80.-tych rokov sa pohľad na migráciu opäť transformoval. Migranti už neboli vnímaní v kontexte sociálnych a ekonomických výhod či formovania integrovaného pracovného trhu. Imigrácia sa presunula z kategórie politicky nezaujímavých tém do kategórie politizovaných, a následne sekuritizovaných javov.

Migrácia začala byť v Európe v 90.-tych rokoch zároveň spájaná s terorizmom, aj keď islamské fundamentalistické hnutia boli v západnej Európe aktívne už omnoho skôr. Verejnosťou a vládnymi predstaviteľmi však neboli vnímané ako hrozba. To sa zmenilo až na konci 70.-tych rokov po úspechu islamskej revolúcie v Iráne, čo spôsobilo, že sa mnoho sekulárne orientovaných arabských štátov začalo cítiť ohrozených týmito hnutiami. Nielen zmeny v arabskom svete, ale aj udalosti v Európe vyostrili a zradikalizovali vnímanie najmä moslimských cudzincov. Kľúčovými momentmi boli roky 1988 a 1989, keď prepuklo viacero moslimských demonštrácií. Prvou takouto mobilizáciou bola reakcia na text britského spisovateľa indického pôvodu Salmana Rushdieho, kvôli ktorého *Satanským veršom* iránsky ajatolláh Chomejní naň uvalil fatvu a žiadal jeho smrť. Útoky z 11. septembra 2001 a neskôr útoky v Madride a Londýne mali zásadný vplyv na transformáciu už dlho trvajúceho napätia. Otázka imigrácie a integrácie cudzincov v krajinách západnej Európy sa stala bezpečnostnou záležitosťou.

Za nezamýšľaný dôsledok takýchto opatrení môžeme považovať spájanie témy imigrácie a azylu s témami terorizmu, transnacionálneho zločinu a kontroly hraníc. Často sa tak stáva, že informácie v novinách o prekročení východnej hranice na Slovensku sú prevažne správami o nelegálnej imigrácii alebo o pašeráctve. Všetky typy imigrantov sú hádzané do „jedného vreca", a často tak dochádza k prepájaniu vyššie spomínaných tém.

Na jednej strane priniesla európska integrácia uvoľnenie vnútorných hraníc, ale na strane druhej bolo odpoveďou posilnenie jej vonkajších hraníc. V súčasnosti je jednou z horúcich tém zvýšené množstvo utečencov prichádzajúcich do Európy cez Stredozemné more, najmä cez Taliansko, Maltu a Grécko.

Slovensko & imigrácia

Slovensko je jednou z krajín, ktorá „spravuje" vonkajšiu hranicu Európskej únie. Tá naša je v porovnaní s Talianskom kratšia, bez vody, s výrazne menším počtom prechádzajúcich ľudí a ešte menším počtom prechádzajúcich utečencov. Vonkajšia hranica na východe Slovenska je dlhá 98 km a aj napriek nevýraznej dĺžke a počtu prichádzajúcich imigrantov je jej zabezpečenie mimoriadne. Technológie zavedené a využívané na východnej hranici sú oceňované a uznávané vládami a armádami mnohých krajín, aj samotnou EÚ. Počet imigrantov u nás nepresahuje 1,35% celkového počtu obyvateľov, pričom štátnych príslušníkov tretích krajín je tu bezmála 27-tisíc. Situácia so žiadosťami o udelenie azylu sa tiež výrazne líši. Kým v Taliansku bolo v roku 2014 podaných vyše 44-tisíc žiadostí o azyl, na Slovensku oň požiadalo v tom istom roku len 194 osôb. Z nich bol azyl udelený trom ľuďom, zamietnutých bolo 136 žiadostí. Aj napriek tomu, že v porovnaní s minulosťou sa Slovensko častejšie stáva cieľovou krajinou, imigrácia občanov tretích krajín rastie iba veľmi pomaly. Najbežnejším imigrantom v krajine je stále muž v stredných rokoch z krajiny Európskej únie, ktorý na Slovensku pracuje. Miera imigrácie na Slovensko sa ani po vypuknutí krízy na Ukrajine nezvýšila, ako sa pôvodne očakávalo. Počet pobytov ukrajinských štátnych príslušníkov sa dokonca v porovnaní s rokom 2013 znížil zo 7 137 na 6 472. Mierne však stúpol počet Ukrajincov, ktorí hranicu prekročili nelegálne, a to zo 156 na 202. Celkovo však ukrajinská kríza nemala výrazný vplyv na imigráciu do krajiny.

Napriek nízkemu percentu cudzincov žijúcich na Slovensku, výskum Medzinárodnej organizácie pre migráciu pod názvom Postoje verejnosti k cudzincom a zahraničnej migrácii v Slovenskej republike, realizovaný v roku 2009, ukázal, že len 12,8% respondentov deklarovalo nulovú skúsenosť s cudzincami. Z ľudí, ktorí skúsenosti s cudzincami mali, uvidelo 39,6% respondentov dobré skúsenosti a iba 6,3% respondentov negatívne. Osobná skúsenosť významnou mierou vplýva na vnímanie kultúrne odlišných skupín. Častejšie stretávanie sa mladých ľudí s menšinami,

teda aj tými novými, pozitívne vplýva na postoje k nim. Absencia osobných skúseností následne vedie k preberaniu stereotypných predstáv o členoch menšinových komunít, k strachu a mylným predstavám, z čoho môže vyplývať odmietnutie akceptácie cudzincov, dokonca aj neznášanlivosť voči nim. Aj napriek tomu, že na Slovensku ubúda počet žiadostí o azyl, v spoločnosti prevláda názor, že cudzinci, vrátane utečencov, prinášajú choroby a zvyšujú kriminalitu. Podľa štúdie sa s tvrdením, že utečenci prinášajú rôzne choroby, stotožnilo až 65,8% respondentov, a k tvrdeniu, že utečenci prispievajú k zvyšovaniu kriminality na našom území, sa priklonilo 51,4% opýtaných. Na takéto čísla a predstavy má vplyv nielen osobná skúsenosť či kultúrny kapitál, ale aj diskurz, aký sa v krajine o cudzincoch vedie.

Bludný kruh sekuritizácie migrácie

Sekuritizácia je definovaná ako proces, v ktorom sa z akejkoľvek témy stáva téma chápaná ako existenčná hrozba. Je dôležité povedať, že vytváranie takéhoto obrazu o rôznych témach či skupinách ľudí je výsledkom spoločenskej konštrukcie hrozby. Inými slovami, takáto hrozba nie je reálne existujúcou hrozbou, jav je vytváraný rôznymi obrazmi, istou rétorikou a diskurzom, aký vedú politickí predstavitelia a médiá. Často sa takouto témou stávajú práve cudzinci. Politickí predstavitelia a médiá však majú na výber, akým spôsobom budú o cudzincoch informovať verejnosť. Reštriktívna migračná politika, uzatváranie hraníc a vykresľovanie migrantov ako hrozby majú mnohé negatívne dôsledky. Nedostatočná informovanosť a takto ladený diskurz tak vytvárajú strach z neznámeho a z neistoty. Prísne nastavenie legálneho vstupu do krajiny však priamo ovplyvňuje aj imigrantov samotných. V prvom rade, ak nie je dostatok legálnych spôsobov, ako sa dostať do krajiny, ľudia sú nútení využívať alternatívne spôsoby vstupu. To často ústi do využívania služieb prevádzačov, čo však môže byť mimoriadne nebezpečné a nákladné. Môže to viesť aj k organizovaným plavbám cez more tak, ako sa to v súčasnosti deje v Stredozemnom mori.

Sekuritizácia migrácie má však aj celospoločensky negatívny rozmer. Migrácia je v očiach verejnosti a politických predstaviteľov často považovaná za jeden z faktorov, ktoré oslabujú národnú tradíciu a spoločenskú homogenitu, či nebodaj ohrozujú národnú bezpečnosť. Aj preto sa vytvára negatívny obraz o cudzincoch v spoločnosti. Prísne či nedostatočné opatrenia však môžu spôsobovať problémy aj cudzincom, ktorí už v krajine sú (ak sa napríklad na cudzineckej polícii nevedia dohovoriť, nedostávajú dostatočné informácie o potrebných dokumentoch a postupoch, ak sa pre rôzne administratívne prekážky nemôžu zamestnať, ak nemajú k dispozícii jazykové kurzy, alebo ak musia celé dni zotrvávať v záchytných táboroch a podobne). Ľudia sa tak uzatvárajú do seba a nemajú kontakt s väčšinovým obyvateľstvom. To však narúša vzájomnú dôveru medzi týmito skupinami, spoločenskú súdržnosť a solidaritu. Strata schopnosti súdržnej spoločnosti vedie opätovne k vytváraniu obrazu hrozby, a teda k ďalšej sekuritizácii, čím sa prehlbuje bludný kruh negatívnych dôsledkov vnímania cudzincov ako hrozby.

Záver

Migrácia sa v posledných desaťročiach stala často diskutovanou témou. Jednou z dimenzií tejto diskusie je aj hrozba, ktorú imigranti predstavujú. V Európskej únii sa bezpečnostný diskurz odráža najmä v posilňovaní úlohy a kompetencií agentúry FRONTEX, ktorá zaviedla Dublinskú konvenciu, EURODAC a EUROSUR. S každým opatrením je posilňovaná vonkajšia hranica Únie a vytvára sa väčšia kontrolu nad tým, kto hranicu prekračuje. Vnímanie cudzincov ako hrozby vedie k silnej forme politizácie migrácie, čo následne spája migráciu s otázkami bezpečnosti. Je veľmi riskantné, ak reštriktívne kontrolno-regulačné opatrenia prevládajú na tými integračnými. V prípade Slovenska je kľúčovou témou napĺňanie Integračnej politiky, ktorá bola prijatá prvýkrát v roku 2014. V systéme Slovenskej republiky je integrácia cudzincov oklieštená na malý počet pracovníkov Oddelenia migrácie a integrácie cudzincov Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny, Odbor migrácie a integrácie Ministerstva vnútra a zopár úloh Migračného úradu, ktorý je tiež v gescii Ministerstva vnútra. Preto je potrebné vynaložiť úsilie na vytvorenie dobrého, funkčného a flexibilného integračného systému, ktorý by bol schopný lepšie reagovať na potreby imigrantov a vytvoril by vhodné podmienky pre aktívnu účasť týchto ľudí na fungovaní spoločnosti.

V prípade Talianska je situácia komplikovanejšia v dôsledku vyššieho počtu utečencov prichádzajúcich z krajín okolo Stredozemného mora. Žiadostí o udelenie azylu je veľa. Vďaka Dublinskej konvencii sa Taliansko stáva nielen vstupnou krajinou, ale aj krajinou zodpovednou za posúdenie a vybavenie žiadosti o azyl všetkých, ktorí prekročili hranice Talianska ako prvé. Jednou z ciest je práve akási spoločná zodpovednosť za týchto utečencov, za ich prijatie a vybavenie žiadostí o azyl. Krajiny ako Nemecko či Francúzsko už takýchto utečencov prijali, čo tiež pomohlo zabrániť návratom týchto ľudí do krajín pôvodu. K spoločnej zodpovednosti a prijímaniu utečencov by sa však malo prihlásiť viac krajín Únie.

Treba si uvedomiť, že o čo viac bude v politickej či verejnej diskusii negatívnych predstáv spojených s cudzincami, o to menšia bude snaha o prijímanie integračných opatrení a vytváranie inkluzívnej spoločnosti. A naopak, o čo menej integrovaných imigrantov bude v krajine, o to viac bude narušená súdržnosť v spoločnosti. Sekuritizácia môže predstavovať nezamýšľaný dôsledok nenaplnenej integrácie cudzincov. Ostáva teda otázkou, či je neustále posilňovanie hraníc riešením súčasných migračných trendov a správnou odpoveďou na rastúce počty ľudí utekajúcich z rodných krajín. Riešenie to je, avšak nie veľmi šťastné a určite nie systémové.

TXT
Lenka Kissová
Nadácia Milana Šimečku

[1] Článok bol krátený. Celý text vrátane zdrojov a odkazov na literatúru je dostupný na http://www.zahranicnapolitika.sk/bludny-kruh-vnimania-cudzincov-ako-hrozby/

TIP

O migrácii a integrácii cudzincov na Slovensku a v EÚ budeme diskutovať 29.4. o 17:00 v Poľskom inštitúte (Námestie SNP 27). Verejnosti predstaví výsledky porovnávacej štúdie MIPEX 2015 jej hlavný editor Thomas Huddleston z Bruselu. O tom, prečo nie sme na špičke rebríčka, sa potom budeme rozprávať s našimi hosťami.

Hádanka na obzore: Vidíš mu kraj, ale nikdy k nemu nedôjdeš

Slovo puzzle či pucle je podľa slovníkov významovo spojené s pocitom „som z toho jeleň“. Jeleň je nie náhodou divina. Divý, udivený, celý bez seba, zmätený, ako zakliaty. Odklínanie má jedno známe tvrdenie, uchované v škriatkovskej pesničke: „Kto uhádne moje meno, nechcem ho.“ Ten, ktorý rozlúšti puzzle, hádanku, ten odkľaje, lebo uhádne pointu, a tak už nie je z toho jeleň.

Ako v mnohých iných oblastiach, predmety čarovania a odklínania sa postupom času stali predmetmi hier a vied. S príchodom osvietenstva sa cieľom puzzle stalo testovanie vynaliezavosti. Prvé skladačkové puzzle vytvoril koncom 18. storočia Ján Spilsbury, britský kartograf, ktorý naniesol mapu sveta na drevenú dosku, rozkrájal ju podľa hraníc krajín a potom ju používal ako učebnú pomôcku v geografii. Pojem puzzle sa používa na všetky možné aj nemožné typy hádaniek, od slovných, cez mechanické až po matematické či počítačové. V prenesenom význame slova sa jedná o problém, záhadu, paradox, hlavolam, až si ideme na tom hlavu polámať.

Inými slovami, dobré puzzle používa princíp „out of the box“, keď zastane myseľ, vykoľají sa z bežných koľají, a vedie k novým spojeniam. Pocit slasti, ktorý nasleduje, je asi jeden z hlavných dôvodov, prečo sa ľudia vôbec do lámania hlavy tak radi púšťajú. Toľko z pohľadu individuálneho uspokojenia.

Pozoruhodné procesy sa odohrávajú aj v rovine skupinových riešení hlavolamov. Čo asi cítia rôzni ľudia v spoločnosti, kde sa riešia záhady typu, kto ku komu „patrí“, kto sú tí druhí, od čoho všetkého závisí spolupatričnosť a vzájomná radosť? Z metodologického hľadiska jestvujú rôzne stratégie riešení celospoločenských záhad. Zaujímalo by ma priblíženie pocitov ľudí, ktorí uprednostňujú hranie samotné s pocitmi tých, ktorí sa rozhodli radšej strážiť pravidlá občianskej hry. Fascinuje ma pozorovanie ľudí, ktorí ako deti, slobodné od očakávaní okolia, nedbajú na prehru, ako aj pochopenie logiky tých, ktorí „strážia hrad“.

Dá sa povedať, že uvažovanie strážcov hradu je v živočíšnej ríši veľmi rozšírené. Myseľ má rada zjednodušenia všetkého typu, obdivuhodne rýchlo vie zrecyklovať vnemy a príde

k výsledku: „To je jasné." Za krátku chvíľu skratkami myseľ označí vinníkov a zmätie pochybnosti odkazmi na genetiku neprispôsobivých či záškodných predkov. Týmto spôsobom skratkovitá myseľ prichádza o možnosť užiť si blahodarný stav zotrvania v hádanke. Napokon, zdá sa, že len ľudia si tento stav lúštenia vedia vychutnať až tak, že sa s ním stotožnia.

Ešte stále zotrvávate v hádanke: „Vidíš mu kraj, ale nikdy k nemu nedôjdeš?" Spolu s festivalom [fjúžn] si rôznymi spôsobmi desať rokov lámem hlavu s celospoločenským puzzle, a nie som si istá, kam smerujú. Ako sa dá poskladať päťmiliónové puzzle bez predlohy, bez širšieho obrazu, ktorého je každý dielik súčasťou? Hádanka na obzore. Obzoru vidím kraj, no nikdy k nemu nedôjdem. Ak by ma táto hádanka navádzala ku kráčaniu za niečím nedosiahnuteľným, bolo by to frustrujúce. Naopak, oveľa príťažlivejší sa mi zdá proces postupného rozširovania obzoru. Vytvárania miesta pre širší obraz, v ktorom sa dá začať hrať celospoločenské puzzle. Ak som v labyrinte, neopustím ho, kým v mysli nevytvorím jeho mapu.

Čítanie máp súvisí s ďalšou hádankou: „Je to tvoje, ale iní to používajú viac ako ty." Nedá sa to ukradnúť, odcudziť, používaním z neho neubudne. Neuhádla som ju, až mi dieťa so smiechom povedalo: „Predsa tvoje meno!" S poznaním mien môžeme čítať, odšifrovať, nachádzať nové miesta, rozlúsknuť záhadu. Preto platí pesnička: „Kto uhádne moje meno, nechcem ho!"

Zľakli ste sa? Nie autora tohto slávneho výroku, škodoradostného škriatka, pomocníka zlatej priadky. Mám na mysli strach z poznania vlastného mena, vrátane skupinového mena. Dá sa povedať, že odklínanie interpretácií vlastnej minulosti je nebezpečné. Môže sa stať, že v tomto procese odklínania dôjde k strate občasne sa vynárajúceho komplexu škriatka. Napokon rozlúsknutie finty Martinka Klingáčika môže pomôcť v zisťovaní nášho mena medzi cudzincami, ktorí sa snažia rozlúsknuť „naše slovenské" oriešky. Tá istá finta vedie k zvedavejšiemu dívaniu sa na tých, ktorí majú iné mená, iné identity, iné prítomnosti. Hádam hádanky z rôznych obzorov. Tak ako po iné [fjúžn] roky, nestačím sa čudovať, ako rôzne sa dá diviť, a predsa nebyť z toho jeleň.

TXT
Helena Tužinská
ETNOLOGIČKA

spravodaj 10. ročníka festivalu [fjúžn]

vydala Nadácia Milana Šimečku,
Panenská 4, 811 03 Bratislava
pripravili Ľuba Voľanská, Stano Lukáč,
Michal Valach, Laco Oravec
fotografie Peter Sit
dizajn & grafická úprava Matúš Hnát
tlač TB – Tlačiareň Bardejov
manažér festivalu Martin Brix
kontakt nms@nadaciams.sk
© 2015

ĎAKUJEME!

NADÁCIA MILANA ŠIMEČKU / MILAN ŠIMEČKA FOUNDATION

← organizuje

↓ s finančnou podporou

Mercure HOTELS

MINISTERSTVO KULTÚRY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

eif rf ebf erf SOLIDARITA

Európsky fond pre integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín
Solidarita pri riadení migračných tokov

TLAČIAREŇ BARDEJOV

↓ s mediálnou podporou

CITYLIFE.SK

in.ba

Internationalis Bratislava

kam do mesta

MULTIkulti.sk

NOTABENE

PREDPREDAJ.sk

:RÁDIO_FM

The Daily.sk

SPECTATOR

.týždeň

welcome to BRATISLAVA

DENNÍK N

↓ v spolupráci s

PRIESTOR SÚČASNEJ KULTÚRY

AIC

ARTFORUM

BKIS

BRATISLAVA

BRATI SLOVA

CVEK

DEMOVNÍČA_FM

DOBRÝ TRH NA JAKUBÁKU

Dom Quo Vadis

elledanse

ISLAMSKÁ NADÁCIA

Dunaj

NK BAGALA

HUMAN RIGHTS HOUSE

literarnyklub.sk

Mladý pes

NEXT APACHE

KRÁSNY SPIŠ

SLOVENSKÁ HUMANITNÁ RADA

SLOVENSKO PRE Všetkých

Slovenská národná galéria

Soupa Bistro

Stará Tržnica

TUTO

yourdesign

SLOVENSKÁ ASOCIÁCIA BREST A OBCHODNÁ ALIANCIA